006516

Britanijos LIETUVIS

EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Nr. 22 (301) LONDONAS. 1953 BIRZELIS. 4. VII METAI

KARALIENE VAINIKUOTA

ELZBIETA II WESTMINSTERIO ABATIJOJ VAINIKUOTA KARALIENE

1953., BIRZELIO 2 D., ANTRADIENI, 12 VAL. 33 MIN. WESTMINSTERIO ABATIJOJ CANTERBURY ARKIVYSKUPAS ELZBIETA II-JA VAINIKAVO KARALIENE.

Antradienį, birželio mėn. 2 d., normalus D. Britanijos gyvenimas sustojo: darbinikas nėjo fabrikan, valdininkas įstaigon, tarnautojas biuran, moksleivis mokyklon. Visas kraštas gyveno viena mintimi, vienu tikslu, vienu noru — matyti Karalienės Elžbietos II vainikavimo iškilmes, vykstančias britų tautų bendruomenės sostinėje, Londone.

Šioms iškilmėms britų tauta ruošėsi keliolika mėnesių, nesigailėdama darbo, lėšų, pasišventimo. Sakoma, kad britų tauta nežinanti lygaus pasiruošimo savo istorijoje, koks buvo padarytas naujai ir jaunai Karalienei Elžbietai II, nepaprastai populiariai ir visų mylimai valdovei, puoselėjančiai tautoje viltį, kad ji, būdama bendravarde su šešioliktame amžiuje laimingai viešpatavusia Elžbieta I, atneš taip pat britų suvienytoms tautoms laimingą gadynę, kurios ne tik britų tauta, bet ir visas pasaulis nepaprastai ištroškęs, po kruvinųjų XX amžiaus karų, atnešusių valstybėms, tautoms ir pavieniui žmogui tiek daug baisių nelaimių. Nenuostabu tad, kad ne tik britų suvienytos tautos, bet ir kiti laisvieji kraštai Karalienės Elžbietos II vainikavimo iškilmėms skiria ne tik užpelnyo sentimento, bet taip pat tam tikrų vilčių ir pagarbaus dėmesio. Romoje, Šventųjų Apaštalų Bažnyčioje, vainikavimo dieną buvo karalienės Elžbietos II intencijai nepaprastai iškilmingos pamaldos, kuriose dalyvavo augštieji dvasiškiai, kardinolai ir Italijos premjeras de Gasperi, lydimas diplomatinio karpuso narių. Daugelyje vietų Roma buvo pasipuošusi Karalienės paveikslais ir britų vėliavomis. Paryžiuje gatvės ir didieji prekybos namai pasipuošė, taip kaip Londono Oxford gatvė, o prancūzų vyriausybės krizės klausimas buvo atidėtas dvidešimt keturiom valandom, nes kandidatas į ministerius pirmininkus, Mandes France, pareiškė: „Vainikavimo dieną šiam mūsų reikalui svarstyti neturime laiko". Didžioji prancūzų spauda vainikavimo dieną pašventė savo laidas britų jaunąjai Karalienei Elžbietai II - jai pagerbti.

Karalienė ir Edinburgo kunigaikštis šypsena atsako į minios ovacijas

Amerikos didmiesčiuose vainikavimo dieną vyravo tokia nuotaika, lyg amerikiečiai būtų šventė savos karalienės vainikavimą. Visi dienos aktualūs klausimai buvo nustumti į antraeilius reikalus. Televizijos didžiosios bendrovės, būdingomis amerikiečiams varžybomis rungtyniavo, kuri pirmoji Amerikos visuomenei parodys vainikavimo iškilmes. Trečiadienio anksti rytą, maždaug po dešimties valandų vainikavimo eisenai pasibaigus Londone, amerikiečiams buvo transliuojamos iškilmės, kurių nuotraukas atgabeno greiti transatlantiniai lėktuvai, specialiai pasiųsti tam tikslui. Milijonai amerikiečių trečiadienį pasiliko prie televizijos aparatų.

Kanados gyventojai Karalienės Elžbietos II vainikavimo iškilmes šventė su tokiu pat entuziazmu, kaip ir britai. Ne tik didmiesčiuose, miesteliuose, bet ir mažiausiame kaime ši diena buvo švenčiama su ypatingu pasiruošimu ir atitinkama nuotaika. Kanadiečiai, dėkingi Karalienei už jos paskutinįjį vizitą šitame krašte, parodė daug širdies naujai valdovei.

Danijoje, Olandijoje, Belgijoje, Japonijoje, Indijoje, Afrikoje vainikavimo iškilmės antradienio dieną buvo minimos spaudos pirmuose puslapiuose, rengiami vieši pasilinksminimai, siunčiami sveikinmai, pravesti kariuomenės paradai, iliuminuotos didmiesčio gatvės, o Australija visą savaitę švęs Karalienės vainikavimą. Australijos miestuos rengiami vieši žaidimai ir pokyliai, kariuomenės ir įvairiausių organizacijų eisenos, laužai, rungtynės. Viskas jaunosios karalienės garbei.

Visame pasaulyje, ne tik tarp šimtų milijonų žmonių, esančių naujos valdovės globoje ,bet ir visose kitose laisvojo pasaulio valstybėse, laisvi gyventojai vainikavimo dieną pašventė dug dėmesio ir gražių, humaniškų simpatijų naujai Britų Imperijos valdovei, linkėdami jai gražiausios ateities, laimingo karaliavimo metų. Visi pasaulio reikalai tą dieną buvo atidėti sekančiai dienai, o pasaulio laisvoji spauda, pirmus puslapius papuošė Karalienės Elžbietos II ir jos artimųjų paveikslais.

IŠKILMIŲ LAUKINČIŲJŲ EILĖSE

Aprašyti nors dalį tų nuotaikų, aprašyti visas iškilmes ir juo labiau patį pasiruošimą, kuris buvo su nepaprastu kruopštumu daromas per keletą mėnesių Londone, yra neįmanu. Tam reikalui reikėtų pašvęsti visų metų mūsų laikraščio komplektą.

Karalienės Elžbietos II vainikavime sutelpa trys būdingi elementai: religinė apeiga, valstybinė apeiga ir tautos šventė. Tą dieną tauta palieka visus dienos rūpesčius nuošaliai ir entuziastingai įsiveržia į gatves, pa reikšti savo meilę, prisirišimą, pagarbą savo valdovei, jungiančiai britų tautų bendruomenes.

Sekmadienį, gegužės 31 d. londoniečiai „tyrinėjo" tas gatves, kuriomis vyks iškilmingoji vainikavimo eisena, ieškodami vietų, iš kur geriausiai galima būtų iškilmes stebėti. Keli šimtai londoniečių jau sekmadienį „įsikūrė" geresnėse stebėjimo vietose, laukti antradienio iškilmių. Jie čia laukė 50 valandų. Iš pirmadienio į antradienio naktį šaligatviuose nakvojo keli šimtai tūkstančių įvairaus amžiaus londoniečių, kurių daugumą sudarė moterys ir jaunimas. Šį kartą jos nepaisė madų reikalavimų: apsirengusios keliomis eilėmis megstinių, apsiaustais ir lietpalčiais, apsirūpinusios oru pripūstomis pagalvėmis ir čiužiniais, miegojo šaligatviuose, nežiūrint šalto ir lietingo oro. Viltis pamatyti naująją karalienę tirpdė kekvieną vargą. Daugelis gulėjo šaligatviuose laikraščius pasitiesę ir jais užsikloję. Laukimas šitose gatvėse mums, benamiams, priminė anuos siaubo metus, kai turėjome palikti tėvynę. Tik čia nesimatė ašarų ir aimanų nesigirdėjo: čia buvo gardėti daina, linksmi šūkavimai, išdaigos, šokiai, jumoris tiniai pasikalbėjimai, sudaromos nau jos pažintys, vaišės, radio, patefonų ir atsineštų įvairių instrumentų muzika. Šitokį laukimą negalima lyginti su laukimu eilutėse prie duonos: tai savotiškas, gal tik vienai britų tautai suprantamas, maskaradas, pasilinksminimas. Tai, gal būt, kažkas panašaus į mūsų gegužines, ar joninių naktį. Pagaliau toks laukimas nėra vien tik tikslas pamatyti eiseną,pa matyti karalienę. Kiekvienas britas, pasilikdamas šaligatvyje nakvoti savo širdies gilumoje jaučia tam tikrą pasitenkinimą, kad tuo būdu jis parodąs savo valdovei meilę ir pagarbą. Nei septyniosdešimties metų pensininkas, nei jauna motina, atsivedusi kelis vaikus, nei jauna pora, atėję prieš dvi paras įeiles laukiančiųjų, nesiskundžia nei lietinga naktimi, nei išimtinai šaltu oru, nei akmeniniu „patalu", nes tai jie daro laisva valia, laisvu noru. Viena vienintėlė jėga juos tai verčia daryti — meilė savo karalienei, o kas su meile daroma, viskas yra taip lengva ir miela. Svetimtautis, „pagyvenęs" minioje laukiančiųjų ne tik vaizdžiai įsitikina, kas šitas minias priverčia šitokiam elgesiui, bet ir pats užsikrečia tuo pačiu „isterinės" meilės jausmu. Minios nuotaika yra tokia stipri ir tokia glinga, kad ir šaltakraujį, abejingą, kartais net su tam tikra pašaipos daze žiūrėjusį į gatvėse sugulusius, priverčia pasiduoti minios — tautos jausmui ir pasielgti taip, kaip elgiasi tie, dažnai užsieniečio lūpomis aptariami „neprotingi" salos gyventojai. Bet, palikime visa šitai vėlesniems laikams. Eikime su laukiančiaisiais, gyvenkime su jais...

Jūsų nepatyręs vainikavimo iškilmių korespondentas, neturėdamas foto aparatų, nei 20 svarų bilietui į patogias tribūnas, pirmadienio naktį, apsirūpinęs sumuštiniais ir avikailiais, „įkūrė" „Br. Lietuvio" spaudos „biurą" Hyde Park kamputyje. Kaimynystė linksma, įvairiasplvė amžiumi, lytimis ir spalvomis, dažnai paįvairinta augaloto tvarkos dabotojo vizitu. Kiekvienu metu, kai policininkas pasirodo, laukiantieji klausia jo apie oro pasikeitimus, vaišina iš termozo arbata, pasiteirauja, ar kareiviai, atėję saugoti laukiančiųjų, bus tokie pat storuliai, kaip ir jis, ar jie, kartais, negalėtų būti permatomi...

Nuo šeštos valandos laukiantiesiems prasidėjo „spektakliai": į tribūnas pradėjo rinktis žiūrovai, apsirūpinę prieš daugelį savaičių brangiais bilietais. Pirmiesiems, atvykstantiems nuosavais automobiliais, „liaudis" sukėlė ovacijas. Ovacijos buvo keliamos kiekviena proga: prajojančiam policininkui, gatvių valytojams, sanitarinei mašinai, o apie 8 valandą, atvykusiam kariuomenės daliniui, išsirikiavusiam abiejose gatvės pusėse, tos ovacijos buvo ilgos ir triukšmingos. Jų atvykimas laukiantiesiems buvo iš tikrųjų ženklas, kad jau, jau artėja laukimo finalas. Kai pasirodė kiek atokiau užimą špalerius škotų daliniai su charakteringu savo „puslių" orkestru, laukiančiųjų minia susijaudinusi pergyvena paskutiniąsias laukimo valandas. Niekas nekreipia dėmesio į smulkiai, įkyriai smilkstantį lietų. Nuotaika kyla kas minutę. Moterys gražina lūpas, pudra ir ružavais pieštukais dažo nemigo nakties pabalusius žandus, tarsi jos pačios po pusvalandžio turėsiančios pasirodyti iškilmingoje eisenoje...

Ūmai, ir tribūnoje ir šaligatviuose minios šaukia, ploja, švilpia, cypia visokiais balsais. Tik po minutės ir mūsų postas, sėdįs atokiau nuo garsiakalbio, sužino sensaciją, kuri žaibo greitumu perbėga susirinkusiuosius: britų ekspedicija įkopė į Eversesto kalno viršūnę. Tai geriausia ir gražiausia jaunąjai karalienei dovana. Tai ženklas, pranašystė, kad britų tautai nuo pat pirmosios valandos, kai nuojoji karalienė viešpatauja, prasideda sekmė ir garbės gadynė!... "Karalienė, Edinburgo kunigaikštis ir Sir Churchilis išsiuntė sveikinimo telegramas", — perduoda arčiau garsiakalbio sėdį paskutiniąsias žinias. Plojimai. Ovacijos. Dabar laukimo minutės bėga nepastebimai. Minia įelektrinta, entuziastinga, įsibangavusi, užsidegusi... Ir, tokiu metu, pasirodo pirmosios eisenos kregždės, avangardas. Dar niekas neįžiūri, niekas negirdi garsiakalbių pranešimų, kas ten atvyksta, bet minia nepetraukia ovacijų. Puošnūs vežimai, automobiliai seka vienas paskui kitą, kuriuose sėdi Tongo karalienė, Zanzibaro sultonas, Selenhoro šachai.. Niekas jų čia nebegali atsiminti ir išskaičiuoti. Pagaliau, po pertraukėlės, atskiroje grupėje pasirodo premjeras Churchilis auksu žėrinčioje uniformoje, žmonos darugystėje. Tuojau po jo — Kanados, Australijos, Naujosios Zelandijos, Pietų Afrikos, Pakistano, Rodezijos, Irlandijos kraštų atstovai, valdovai, ministeriai. Kas spės užsirašyti, kas spės atsiminti, kai tuoj pat pasirodo ginkluotųjų pajėgų atstovai: Aleksanderis, Montgomeris, Wilsonas, maršalai, admirolai, profesoriai, garsenybės ir žinomi vardai, o po jų jau puošnūs kavaleristai, raitųjų daliniai, kailiais ir plunksnomis pasipuošę, kardais, jietimis ginkluoti. Minių burnos džiūsta nuo šūdaugiau kaip tūkstantį metų, gyvąją Commonwealtho ir Imperijos stiprybę, senų ir naujų bendruomenių, kraštų ir rasių skirtingų savo istorija ir kilme, bet Dievo valia sujungtų dvasia ir tikslu.

Nukelta į psl. 6.

Jos Didenybė Karalienė Elžbieta II

Karališkoji karieta iškilmingoje eisenoje

J. D. KARALIENES KALBA

J.D. KARALIENĖS ELŽBIETOS II KALBA PER RADIJĄ BRITŲ TAUTŲ BENDRUOMENEI

Kai aš kalbėjau jums paskutinį kartą, per Kalėdas, aš prašiau jus, kokios religijos bebūtumėte, melstis už mane vainikavimo dieną, melstis, kad Dievas duotų man išminties ir stiprybės vykdyti pažadus, kuriuos aš tą dieną duosiu.

Šią atmintiną dieną mane kėlė ir rėmė žinojimas, kad jūsų mintys ir maldos buvo su manimi. Aš visą laiką žinojau, kad mano žmonės, toli ir plačiai išsisklaidę po visus kontinentus ir vandenynus buvo vieningi remti mane, siekiant to tikslo, kuriam aš tokiomis iškilmėmis buvau paaukota.

Daugelis tūkstančių iš visų Commonwealtho ir Imperijos kraštų atvyko į Londoną dalyvauti iškilmėse, bet aš žinau, kad milionai jūsų, būdami savo namuose radijo ir televiijos pagalba sekėte iškilmes.

* * *

Visi jūs, arti ir toli, buvote suvienyti vieno tikslo. Sunku rasti žodžių nusakyti, kaip labai tas žinojimas mane stiprino.

Apeigos, kurias jūs šiandien matėte yra senos, kaikurių kilmė įsupta praeities milgose. Tačiau jų dvasia ir jų prasmė švietė per amžius, gal dar šviesiau, negu dabar.

Aš ištikimai pavedžiau save jūsų tarnybai, kaip daugelis jūsų yra pasišventę mano. Visą savo gyvenimą ir visa širdimi aš stengsiuosi būti verta jūsų pasitikėjimo.

Mano vyras remia mane tame pažade. Jis dalinasi mano idealais ir mano prisirišimu prie jūsų. Nors mano patyrimas yra toks trumpas ir mano uždavinys toks naujas, savo tėvuose ir senuoliuose aš randu pavyzdį, kurį užtikrintai ir su pasitikėjimu galiu sekti.

Be to, aš turiu už savęs puikias tradicijas ir metraščius, siekiančius

(nukelta į psl. 6)

„IS KUR LIETUVIAI GRĮZDAVĘ?“

ZYGMUNT NOWAKOWSKI

„Br. Lietuvio“ bendradarbis kreipėsi į žinomą lenkų rašytoją ir publicistą Dr.Z.Nowakowskį, laisvės dienomis viešėjusį Kaune, prašydamas pasisakyti, kaip jis žiūrįs į lietuvių-lenkų santykius. Žemiau spausdiname p. Dr. Z. Nowakowskio laišką, kurį jis maloniai teikėsi prisiųsti Redakcijai.

Linkiu Jums nuoširdžiai grįžti ne iš „naktinės“, bet iš tolimos ir ilgos iškylos į Jūsų Tėvynę. Prisiekiu Perkūnu, kad sakau teisybę. Jūsų kraštas Jums yra gražiausiu pasaulyje kraštu, kaip mums pasaulyje yra gražiausiu kraštu Lenkija. Ir Jums ir mums yra nepaprastai bloga be nuosavų namų, kuriuos matome dabar visame puikume, nes jų esamę netekę. Mūsų dalia yra vienoda, nes taip buvo, yra ir bus, kad kai maras turi užpulti Lietuvą, tuo pačiu užpuola Lenkiją. Ir priešingai, maras, užpuolęs Lenkiją, užpuolą ir Lietuvą. Pagaliau, gal Jums dar blogiau, negu mums. Nesivaržydami šitoje plotmėje, turime pasakyti, kad mes turime ryšius nors ir su dalimi Lenkijos, ir iš esmės žinome, kas ten baisaus vyksta, tuo tarpu kai Jūs, kaip man atrodo, esate daugiau palikti spėliojimams. Bet, kad Jums ir mums yra bloga, nėra mažiausios abejonės.

Vienas Jūsų malonus tautietis pasakojo, kad didysis jūsų rūpestis — išlaikyti tremtyje tautiškumą jaunoje lietuvių kartoje. Mes pažįstame šį rūpestį taip pat. Linkiu Jums, kad visi grįžtute iš tolimos iškylos lietuviais, kaip trokštu, kad mes grįžtume į mūsų namus lenkais. Kadaise skaičiau, kad kur kas esate turtinges ni liaudies dainomis negu mes. Mūsų Oskar Kolberg sužymėjo apie dvide šimt tūkstančių motyvų, tuo tarpu kai Jūs turite per šimtą tūkstančių. Tegu nė viena Jūsų dainų nežūsta kryžiaus kelyje. Tas dainas dainuoda mi, grįžkite į savo Tėvynę. Bet, gal būt, mano abejonės yra bereikšmės, nes pasakyta, kad daina nežūsta.

Kreipėtės į mane, feljetonistą — vaidilą, su garbingu pasiūlymu parašyti straipnį Jūsų savaitraščiui. Garbė? Suprantama, bet šis tas ir daugiau. Nepameluosiu, sakydamas, kad prieš atsisėdant prie mašinėlės apėmė mane džiaugsmas, kartu ir pekliška baimė. Lietuviai nori, kad lenkas šimtaprocentinis ir be to šovinistas (apie šį mano „šovinizmą“ kiek vėliau) parašytų keletą žodžių jųjų laikraščiui. Pridurkime, kad esu krokuviškis, o kiekvienas krokuviškis yra greitas, nesivaldąs ir turi neišplikytą burną. Iš kur tai kilę, nemoku išaiškinti, bet žinau, kad ne kas kitas, tik Voldemaras apibūdino Krokuvos miestą daugiau lietuvišką, negu Kaunas.

Jūs mane pažįstate, kaip piktą pinigą ir, nežiūrint šito, o gal kaip tik del to, šį laišką rašydamas tiesiu ne vieną pirštą, bet visą ranką. Ką turėčiau daryti? Nebent padaryčiau tai, ką padarytų kiekvienas lenkų ra šytojas, analoginėje situacijoje: spaudžiu šią ranką labai stipriai. Da bar nėra tai kokia nors unija, sakykime, Liublino, ar net Horodlės, nei Krėvos sutartis, bet šį faktą galima laikyti asmeniška unija, kuri man su teikė iš tikrųjų džiugų malonumą.

Spausdamas ranką, privalau šiame mano tikėjimo straipsnyje, prieiti prie trumpos išpažinties. Buvo, iš tikrųjų buvo tarp manęs ir lietuvių rašytojų ar laikraštininkų tam tikri nesklandumai, rūpesčiai ir ginčai. Imsime metus 1935 ir 1939. Pirmame atvejuje prisipažįstų prie kaltės, parašęs straipsnį, leisdamas sau panaudoti, beveik tokį stilių, kokį prieš lietuvius panaudojo garsus publicistas ir dar garsesnis barnius ir nenuorama kun. St. Orzechowski, maždaug prieš kokius keturis šimtus metų. Kas žino, ar ne jis ištaisė, kad taip mūsų nemėgstatę? Gal būt.

Antrame atsitikime — jau nepreci zuosiu — kaltė anaiptol ne mano pusėje. Nesutapo nuomonės Kaune, ir demonstratyviai turėjau sutrumpinti savo viešnagę prie Nemuno. Teko man atsisakyti daugelio asmeniškų iškylų pasakiškai gražių Jūsų krašto vietų. Gailiuos! O, kaip gailiuos! Iki šios dienos mąstau apie tuos miškų kalnelius, apie žaliąsias pievas, plačiai prie melsvojo Nemuno išsidėsčiusias, iki šios dienos svajoju apie laukus, įvairiaspalviais javais pasipuošusius, kviečiais paauksuotus, rugiais sidabruotus. Gal kada nors aš juos dar pamatysiu?

Na, bet įvyko. Ir įvyko blogai, gal net kvailai įvyko, nes tai įvyko 1939 m., liepos mėn., keletą savaičių prieš karą, dėl kurio ir mes ir Jūs netekome pastogės. Šiandien susitinkame, keturioliktais karo metais, prie Temzės, kuri anglams yra tokia graži, kaip Jums ir mums Nemunas. Esam senesni, žymiai senesni. Tremties metus reikia skaityti ne dvigubai, tai būtų per maža. Beveik šimtą keturiasdešimt metų, kai aš apleidau Lenkiją, o Jūs ne kiek trumpiau esate tremtyje. Jau neberašyčiau tokio straipsnio, koks mano plunksnos pasirodė 1935 metais. Manau, esu beveik tikras, kad jei atvažiuočiau pas Jus viešnagėn, į puikųjį Kauno slėnį, neturėčiau demonstratyviai sutrumpinti viešėjimo, bet pasilikčiau ilgiau ir pakviesčiau Jus į Krokuvą, kad akivaizdžiai galėtumėte įsitikinti, kiek daug jis yra lietuviškas, tikriau pasakius, jogailiškas.

Malonūs Ponai, esu ne politikas, bet rašytojas, tačiau nenoriu sausai išsisukinėti, lygiai kaip nenoriu pilti alyvos į lietuvių lenkų nesantaikos židinį. Savo paties pavyzdžiu ir asmeniška patirtimi pasiremdamas, tvirtinu, kad įvyko tam tikri pasikeitimai. Jei pareikalavote keletos žodžių, nevalia man atsikalbinėti Mickevičiaus ištraukomis, nors susijaudinęs skaičiau jo žodžius, Jūsų Kauno muziejaus marmure, auksu įrašytus. Ar tie žodžiai dar ten yra — nežinau, bet žinau, kad, jei juos iš ten barbarai pašalino, Jūs vėl grąžinsite.

Nevalia man grįžti į praeities laikus, į plusquamperfectum Lenkijos — Lietuvos bylas, į kurias Jūs tikriausai kiek kitaip žiūrite, negu mes. Čia, tremtyje, nėra Aldonos, Gedimino dukters, nei Kazimiero Didžiojo, kaip nėra Jadvygos ir Jogailos. Horodlės unijos žodžiai turi tam tikrą burtą bet kai kas juos gali pripažinti išpūstais: „Meilė kūria teisę, valdo karalystėmis... Todėl, mes visi susirinkę, alsuojame jos pamaldžiu įkvėpimu, susijungėme ir susivienijome... ir t. t.“ Taigi, kaip tik ir yra tiesa, kad paskutiniais laikais mes nesusivienijome ir nesusijungėm, nors kitas ir didelis istorinis abiejų mūsų tautų dokumentas, teisingai byloja, kad „Suvienyta galybė yra stipresnė už suskaldytą“.

Bet žinau, kad senienos nemėgiamos, todėl kalbėkime paprastai, nes kvietę talkon tolimos praeities. Mūsų žymus rašytojas Stefan Żeromski, sakė, kad Lenkija guli tarp dviejų triuškinančių malūno ratų, tarp Rusijos ir Vokietijos. Manau, kad galima tą patį pasakyti ir apie Jus. Kai 1939 metais rusai ir vokiečiai pasidalino Lenkiją, netrukus ir Lietuva neteko nepriklausomybės. Ryšys tarp šių dviejų faktų yra nepaneigiamas. Kai paskutiniuoju metu prezidentas Eisenhoveris ėmė kalbėti apie išlaisvinimą už geležinės sienos valstybių ir tautų, lietuviškos ir lenkiškos širdys plakė tuo pačiu ritmu. Kai paskutiniomis dienomis Sir Winstonas, užuot kalbėjęs apie išlaisvinimą (liberation), ėmė blūdyti apie vergijos sušvelninimą („liberalisation“), apėmė ir Jus ir mus vienodas pyktis. Kai britų spaudoje skaitome, kad esanti kažkokia galimybė susikalbėti Vakarams su Rusija, apima ir Jus ir mus toks pat juokas. Kai pastaruoju metu prancūzas, ministeris Bidault Strasburge pareiškė, kad vakarų valstybės turėtų imtis asimiliacijos politikos pabėgėliams iš už geležinės sienos, apėmė mus vienodas paniekos jausmas. Norime likti lenkais, kaip Jūs norite likti lietuviais.

Čia kaip tik vieta išsiaiškinti mano laukinį, nepažabotą šovinizmą, kuris diena iš dienos auga, pasireikšdamas tame, kad visa, kas lenkiška, man atrodo geriausia. Esu senas žmogus, išaugęs Wyspianskio dvasioje, kurio šovinizmas telpa šituose žodžiuose: „Ir neįžeisiu nieku kaimyno jausmų ir neįžeisiu artimo akies, bet pasotinsiu širdį savo ir mintis savo visas pasotinsiu. Štai statau Lenkiją! Mano nuosavybė ir mano reikalas yra, kurio nenupirks nuo manęs mano kaimynas, nei brolis, nei vagis neišplėšs ir nepagrobs“...

Lenkijos ir Lietuvos nepirko nei kaimynas, nei brolis, bet vagis išplėšė ir užgrobė. Vagis, tikriau sakant, vagys. Tie patys. Iš esmės esu priešininkas samprotavimo: „Kas būtų, jeigu būtų“..., bet tuo atveju kertu tiesiog ir pasakysiu, kad genialusis lietuvis, Juozas Pilsudskis, nesugebėjo ir neišsprendė lietuvių —lenkų reikalo taip, kaip pirmomis Jūsų ir mūsų nepriklausomybės dienomis turėjo būti išspręstas.

„Visas rūpestis tame, kad abu norėt drauge“. Nenorėjo nei vienas, nei antras, arba vienas norėjo kitaip, negu antras. Ir viena ir antra pusė baigė fatališkai. Pilsudskio pergalė 1927 m., gruodžio 7 d., Gene voje, buvo efektinė, bet problematinė. Į klausimą „la paix ou la guerrer“ krito tylus atsakymas — „la paix“. Tai viskas.

Kas būtų, jei iš tikrųjų užviešpatautų santaika tarp Lenkijos ir Lietuvos tai yra sanaika, kuri neįžeistų jausmų ir akies abiejų tautų? Nežinau, bet man atrodo, kad mūsų valstybių nepriklausomybės galėtų ilgiau tęstis abiejų susikirtusių pusių naudai. Nepaisant visko, grįžtų į gar bingas senienas, prie plusquamperfectum, kur sakoma, kad „Suvienyta galybė yra stipresnė už suskaldytą“.

Jūsų malonią propoziciją traktuoju kaip draugiškos kurtuazijos išreiškę lietuvių lenkui. Tai nėra taip maža, kaip galėtų tai atrodyti, bet tuo pačiu ne tiek daug, kad nuo šio apsvaigčiau ir matyčiau tame įvykyje sąjunga londoniškėj unijoj, abiejų, tautų, kurios abi atsidūrusios po vežimu. Ne, tokiu megalomanu nesu! Nors tarpusavyje ir nepalaikome diplomatinių ryšių, niekas neužtvenkia kelio pradžiai kolegiškiem santykiams. Rašytojai kai kada būna geresni diplomatai, negu profesionalai.

Iš kur grįžtą lietuviai? Iš Londono, Manchesterio, New Yorko, Chicagos, iš tremties. Su kuo lietuviai grįžta? Su lenkais. Ir vieni ir kiti grįžta į savo Tėvynę. Ką jie su savim veža? Ne lobius turtingus, nors turtingesni išmintimi, kurią jiems su teikė ta pati, bendra, vienoda nelaimė, kuri sudaro tragišką, bet didžią platformą santaikai.

ZYGMUNT NOWAKOWSKI

Vinco Kudirkos rastai

Kudirka kadaise „Varpe“ barė inteligentus, vis žadančius rašyti laikraščiui, bet kartu vis besiteisinančius, kad jie nemoką. Kudirka tuomet stebėjosi jais: argi mokykla būtų išleidusi juos nemokančius rašyti?

Kaip žinia, mūsiškė tremtis turi daugiau inteligentų, negu anuometinė Lietuva, bet mūsiškiai laikraščiai priversti netik ką, bet ir vienas iš kito imtis medžiagą, nes nėra kas rašo. Laisvuosiuose Vakaruose gana daug yra net tokių žmonių, kurie kadaise, laisvoje Lietuvoje, iš laikraščių duoną valgė, bet dabar, priversti kitose srityse apsirūpinti duona, užmiršo ir laikraščius.

Šita tema labai gražiai ir labai aštriai Kudirka rašė ne kartą, ir rodos, imtum ir dar kartą pasiūlytum kuriai nors redakcijai persispausdinti tuos jo straipsnius iš „Tėvynės Varpų“, nes jie ir šiandien tebėra gyvi, tik mes pasikeitę, metai ir aplinka jau nebe tie.

Daugeliu temų rašė anuomet Kudirka, ir nemaža tų temų šiandien tebėra gyvos, jei ne tiesioginiai, tai bent sudarydamos tam tikro paralelumo su šiandieniu gyvenimu. Bet ir tie klausimai, kuriuos anuomet jis kėlė, kaip gyvus ir karštus, o šiandien teliudijančius praeitį, nuolat verta prisiminti ir paskaityti, nes žmogus gyvena ne tik šia viena diena. Maža perskaityti vien tik Vaižganto „Pragiedrulius“, idant būtų aišku, kuo gyveno anuometinė Lietuva. Dabar išleistųjų Vinco Kudirkos raštų riebaus tomo (išleido „Tremtis“, spaudai parengė Simas Miglinas; su visomis rodyklėmis 488 psl. smulkaus šrifto, tomas įrištas) įžangoje pats redaktorius — leidėjas sakosi leidžiąs tą tomą tautinei meditacijai, nes tokiam reikalui tinka visa jo publicistika. Kėlė jis lietuvių gyvenimo negeroves, kėlė pavergėjo užmačias, kėlė lietuvių vienybės reikalą, davė daugeli ano meto Lietuvos gyvenimo smulkių duomenų. Atgavusi nepriklausomybę, ūkiškai ir švietimo srityje Lietuva padarė didelę pažangą, bet visuomeniniame gyvenime dar vis aktyvai tebesame ten pat, kur buvome prieš 50 metų. Neskaitykite iš karto viso tomo, o tik verskite puslapius ir tik šen ten sustokite. Pažiūrėkite, kaip anuomet pešėsi lietuviški laikraščiai (171 - 172 psl.), kaip opus buvo mišriųjų šeimų klausimas (223 psl. ir toliau), kaip skaitytojas žiūrėjo į laikraštį (234 psl. ir t.). Tų daugybės Kudirkos keliamų klausimų čia neįmanoma suminėti, bet juos verta vis po truputėlį skaityti ir skaityti, medituoti ir medituoti, lyg nepabaigiamose tautinėse rekolekcijose, kol dar gyva mūsų dvasia parkeliaus namo.

Šitame Kudirkos originaliųjų raštų ir publicistikos tome sudėta jo eilėraščiai, satyros, ir publicistika. Įdėtas ir Kudirkos atvaizdas. Apie patį didįjį lietuvį, jo gyvenimą ir darbus, apie jo artimųjų bendradarbių likimą, jo raštų laidas įdėtas paties redaktoriaus S. Miglino straipsnis. Iš „Laisvųjų Valandų“ čia sudėti patys reikšmingiausi eilėraščiai (perspausdintas ir Lietuvos Himnas). Dalį tomo užima satyros (Lietuvos tilto atsiminimai, Viršininkai, Cenzūros klausimas, Vilkai). „Tėvynės Varpams“ skirta didžioji tomo dalis (be to, yra dar trejetas straipsnių). Kad lengviau būtų naudotis „Tėvynės Varpais“ knygos redaktorius gale yra pridėjęs temų rodyklę.

Jei Kudirkos eilėraščiai buvo pakartoti nepriklausomoje Lietuvoje, jei Satyras buvo persispaudinęs „Spaudos Fondas“ ir tremtyje brolių Šulaičių „Suduva“, tai publicistika tikrai labai retam lietuviui tebuvo prieinama. Ji buvo išspausdinta 1909 metais J. Gabrio redaguotose ir Amerikos Letuvių Tėvynės Mylėtojų Draugijos išleistuose Kudirkos raštuose, kurie jau seniai išsibaigę.

„Tremties“ pastangos pateikti mūsų skaitančiąjai visuomenei originaliuosius Kudirkos raštus didžiai pagirtinos: turėsime vėl tarp savęs didįjį lietuvį, kalbantį mums iš knygos puslapių.

Knygos išleista 1000 egzepliorių. Ją bespausdinant buvo renkami garbės prenumeratoriai (iš sąrašo matyti, kad tokių visame pasaulyje susirado 212 lietuvių). Kaina D. Britanijoje 40 šil. (platina čia K. Barauskas, D. Daunoraitė, P. Dragūnas ir A. Gerdžiūnas).

K. Barėnas.

ATSIUSTA PAMINETI

Francois Mauriac: GYVAČIŲ LIZDAS. Romanas, 282 psl., kaina $2.60. Vertė Jurgis Griška. Išleido Gabija, 335 Union Ave., Brooklyn 11, N.Y. Ši knyga yra vienas žymiausių F. Mauriaco kūrinių, už kuriuos jis gavo pereitų metų Nobelio literatūros premiją. Šiame romane autorius meistriškai vaizduoja neapykanta, šykštumu ir žemomis aistromis pritvinkusia širdimi žmogų, iškeldamas aikštėn užnuodintos dvasios paslaptis.

NAUJAS KONKURSAS ROMANUI

„D R A U G A S“
skelbia trečią

ROMANO KONKURSĄ

VĖL SKIRIAMA $1,000 PREMIJA

1. Dienraštis „Draugas“ skelbia naują lietuviško romano konkursą. Paskutinė data konkursui skiriamo romano rankraščiui įteiki — 1953 m. lapkričio 1 d.

2. Geriausiam romanui skiriama premija — tūkstantis dolerių.

3. Jury komisiją sudaro šie asmenys: Pranas Naujokaitis ir Stepas Zobarskas, paskirti Rašytojų Draugijos, ir kun. Viktoras Dabušis, Alfonsas Šešplaukis-Tyruolis ir Antanas Vaičiulaitis, pakviesti „Draugo“.

4. Romano siužetą pasirenka patys autoriai. Romanas turi būti parašytas masinėle, nemažesnis, kaip apie du šimtu romano formato spausdintų puslapių.

5. Kūriniuš siųsti adresu: Romano Konkurso Komisija, „Draugas“, 2334 So. Oakley Ave., Chicago 8, Ill.

6. Sprendimo bašališkumui patikrinti autoriai turi pasirašyti slapyvardžiu, o atskirame uždarame voke pažymėti savo tikrąją pavardę ir adresą, ten pat įrašant romano antraštę ir pasirinktą slapyvardį.

7. Tūkstantį dolerių premiją gavęs autorius be papildomo honoraro romano pirmosios laidos teises perleidžia „Draugo“ Bendradarbių Klubui, įskaitant ir teisę spausdinti „Drauge“, ir leisti atskiru leidiniu. Premijos nelaimėję autoriai spausdinimo sąlygas nuspręs abipusiu susitarimu.

ATOSTOGOMS - PAIMKITE LIETUVISKA KNYGA

V. Ramonas - DULKĖS RAUDON. SAULĖLEIDY 21/-. Ad. Mickevičius - KONRADAS VALENRODAS 9/-. V. Kudirkos - SATYROS, 214 psl tik 3/6. Romain Rolland - PETRAS IR LIUCIJA 10/-. LITERATŪROS LANKAI 5/- J. Gliauda - NAMAI ANT SMĖLIO (Premijuotas romanas) 14/-. Daumantas - PARTIZANAI UŽ GELEŽ. UŽDANGOS 17/6. O. Swett Marden - DŽIAUKIS GYVENIMU 4/-. St. Būdavas - LORETA 7/6 ir kitų 150 įvairių knygų pasirinktinai. Rašyti: Dainora Daunoraitė, 49 Thornton Ave. London W. 4.

BR. DAUBARAS

MĖLYNA SUKNELĖ

Antroji dalis

Diena šlinko vėžlio žingsniu. Neramus poros valandų snūduriavimas Gražinai suteikė dar didesnį nuovargį ir nerimą. Pietų metu, viešbučio valgomajame ji dažnai akimis ieškojo vyriškio, kuris, jos žiniomis, seka ir saugoja ją nuo tos minutės, kai ji palikusi policijos būstinę. Keista nuotaika apima ją, kai ji jaučia, kad šiame neskaitlingame pietaujančių svečių būryje yra akys, kurių pareiga sekti ne tik ją, bet ir kiekvieną asmenį, kuris dabar prie jos priartėtų. Moteriškas smalsumas gundo ją atspėti: kuris pietaujančių svečių tarpe turįs šį uždavinį? Gražina mato prie artimiausio staliuko senyvą moterį su dviem jaunom mergaitėm. Jas jau anksčiau keletą kartų ji yra mačiusi prie šio stalo. Į dešinę nuo jų du tušti staliukai. Prie pat sienos pietauja tėvas su sūnum. Juos ji prisimena nuo pat pirmos dienos, kai ji čia apsigyveno. Kairėje pusėje tris staliukus apsėdusios linksmos poros. Nė viena, Gražinos manymu, neatitiktų šiam darbui. Tolumoje jos mėgiamą staliuką, prie vėšlios palmės, šiandien užėmusios dvi puošnios ponios, kurias ji matanti pirmą kartą. Gal jos? Moterys?! — Nė, ne, — paneigia savo nevykusį spėjimą, matydama abi viešnes, pasipuošusias plačiomis skrybėlėmis ir sidabrinėmis lapėmis. — Jis, — ūmai ji tyliai pati sau sako, pasilenkdama prie sriubos, pamačiusi dryžuotu švarku vyriškį, išskleistu laikraščiu prisidengusį, už puošniųjų ponių plačių skrybėlių. Ji dar nematė jo veido, bet būdingas laikraščiu prisidengimas, jai daug ką pasako.

— Ačiū labai, — dėkoja Gražina rausvaplaukiui kelneriui, atnešusiam antrąjį davinį. Kelneriui nuimant tuščias lėkštes, Gražina pasinaudoja proga ir vėl akimis nubėga iki vienišo svečio. Ir šį kartą mato tik laikraštį. Kelneris dėkoja ir tyliai nueina žalsvu kilimu prie porinių staliukų. Gražina imasi prie kuklaus, garuojančio avienos gabalėlio ir rausvai apkepusių bulvių. Bet, tą pačią akimirką, jos žvilgsnis užkliuva degtukų dėžutės dydžio voką, gulinti greta garuojančios lėkštės, kurios ji dabar nebemato. Viskas, ką ji prieš valandėlę matė ant stalo, ūmai nutolsta, ir ji dabar mato tik šį mažą voką, taip nelauktai ir nežinia iš kur atsiradusį. Tarsi patarimo ieškodama, ji žvilgterėjo į kelnerį, stovintį prie triukšmingo porų stalo. Jis ramiausiai dėsto lėkštes ir šakutes, visiškai nekreipdamas dėmesio į Gražinos akis. O gal ne jis paliko šį laišką?! Gal ta ne jai adresuotas? Prisitrauk dama lėkštę Gražina paėmė voką, paprastu paišeliu įrašytas jos kambario numeriu. Taip, tai jai. Imdama iš rankinuko nosinę, Gražina įmetė vokelį rankinuko vidun. Valgydama avienos kepsnį ji spėliojo: kas yra šio laiško siuntėjas — „Z 17“ agentūros vadai, ar šio ryto slaptosios policijos pranešimas? Mielai būtų tuojau pat baigusi valgyti, bet ji puikiai žino elementarinę šitokiame atsitikimę taisyklę — nesikarščiuoti ir neparodyti mažiausio susidomėjimo ir susijaudinimo.

— Kavos ar ledų? — mandagiai klūstelėjo kelneris laikydamas ant plaštako platų padėklą su indais.

— Juodos kavos, — prašau.

— Ačiū jums, — įprastu sakinių dėkoja rūdagalvis, nekreipdamas dėmesio į Gražinos klausiamą žvilgsnį.

Ji neabejoja, kad šį laišką paliko jai kelneris, tik ji nežino, kuriai grupei jis dirba? Pirmasias įspūdis, kad ją seka ir saugoja žmogus, prisidengęs laikraščiu, buvo toks tikras, kad ji ir dabar vis dar norėjo pamatyti jo veidą. Nakties metu, policijos būstinėje, buvo pasakyta, kad ją saugos ir, reikalui esant, pagelbės slaptosios policijos pareigūnas. Kuris iš jų yra tikrasis jos talkininkas: kelneris, ar laikraščiu prisidengęs, jos įtartasis vyras? Gerdama kavą ji pasisuko su kėde truputį patogesnėn vieton, ir po minutės pakėlė akis į moteris, sėdinčias prie palmės. Dryžuotašvarkis buvo pasilenkęs prie lėkštės. Staiga jis pakėlė veidą. Gražinos akys susidurė su valgusio žvilgsniu. Juos skirias atstumas, neleido Gražinai vienos akimirkos metu visiškai tikrai atpažinti to žmogaus veido. Bet ji aiškiai jautė, kad jis matytas. Kur? Kur ji matė panašų vyrą? Ne fabrike, ir ne hostelyje ir ne šitame viešbutyje? Užuomaršos skraistė priden gė jos atmintį tik vienai sekundei. Dabar ji jau puikiai prisiminė šį veidą: tai vienas tų, kurį ji anomis baisiomis dienomis matė ežeplaukio kambaryje, atitempusį pusgyvį Mylių. Karšta kraujo banga ūžtelėjo jos veide. Pirmoji mintis, kad jie žino apie jos nakties išdavimą buvo tokia užmušanti, kad ji neturėjo jėgų pasikelti nuo stalo. Kelių sekundžių laikotarpyje ją apniko daugybė baisių minčių ir klausimų. Ką jie padarė su Myliumi, sužinoję apie jos pranešimą policijai? Kas ją galėjo išduoti? Kas parašyta šitame slaptingajame laiške? ! Jį prisiminus, Gražina staiga atsikėlė ir, kiek įveikdama ramiau išėjo iš valgomojo kambario.

Tarpduryje ji susitiko su kelneriu, kuris paslaugiškai palaikė jai duris. — Ir jis su jais? — dingtelėjo pikta mintis. Bet po vienos minutės, atsidūsi savo kambaryje, Gražina buvo kitos nuomonės, perskaičiusi paslaptingos rankos paliktą raštelį.

„Mr. Čižas susirišo su grupės „Z 17“ agentu. Jūs esate nuolat sekama mums nežinomo grupės agento. Įtartiną nurodykite šiandien patarnavusiam kelneriui. Pranešimą palikite moterų prausyklos sąšlavų krepšyje. Po susitikimo kavinėje su Čižu, jei jie pakeistų šio vakaro planą, peleninėje palikite perlaužtą cigaretės nuorūką

S. Y.“

Gražina negaišo nė valandėlės. Ji keliais sakiniais apibūdino atpažintą raudonąjį jos sėklį. Saujoje laikydama suglamžytą raštelį, nuėjo į prausyklą ir ten įmetusi sąšlavų dėžėn, vėl grįžo į kambarį. Šis pirmas darbas, padarytas jos persekiotojų nenaudai, ją maloniai nuteikė. Ji pajuto pritvinkusio keršto malonumą. Ji žino, kad po minutės kitos, dryžuotašvarkis Myliaus budelis bus neatlaidžiai sekamas Skotland Yardo akių taip, kaip jis seka ją. Jai knie dėjo nepaprastas noras išeiti iš viešbučio ir įsitikinti, ar šis žmogus dar ją seks? Tačiau ji turėjo laikytis nakties susitarimo programos. Reikėjo kantriai laukti 6 valandos.

Tarp penkių ir šešių vakaro didmiestis virsta skruzdelynu, į kurį įmetamas baslys: tuo laiku milioninis miestas baigia dienos darbą. Šitoki metą visos susisiekimo priemonės užsigruda grįžtančiųjų darbininkų, tarnautojų, valdininkų. Gražina šitai žinojo. Bijodama pavėluoti sutarton kavinėn, iš viešbučio išėjo tuojau po penktos valandos. Požemio traukinio stotyje, pirkdama biletą, ji atsargiai apsidairė, ieškodama dryžuoto švarko savininko. Nepastebėjo, nors žinojo, kad ji dabar yra sekama keturių akių, turinčių labai skirtingus tikslus.

(b. d.)

300

TĄSA IŠ BL NR. 21 (300)

Praėjusiame numeryje spausdinti skaitytojų ir bendradarbių laiškai ir čia spausdinami netaisyti, nežiūrint, kad su kakuriomis laiškuose pareikštomis nuomonemis Redakcija nesutinka.

* * *

Sunku būti objektyviu, įvertinant mano mielo savaitinio svečio BLgeras ir silpnas puses, nes aš esu jį labai pamėgęs ir per 299 jo apsilankymus labai prie jo pripratęs.

Iš mažyčio, silpnučio biuletenio, per keletą metų jis išaugo, išbujojo į rimtą šešių puslapių laikraštį, prie kurio mielai praleidi keletą valandų Negaliu suprasti, kodėl, tokio malonaus ir įdomaus svečio, dalis lietuvių dar iki šiol nepasikviečia? Juk jo vaišės tiek mažai tekainuoja — tik dešimt penų!

Turiu tris pageidavimus:

Sutrumpinkite ginčus,nes ilgainiui jie taip nusibosta, kaip svečias trečią dieną. Pradžioje jie sukelia skaitytojui didelį įdomumą, bet turi būti saikingi ir neasmeniški.

Jaunimas nemėgsta BL, bet noriai skaito angliškus laikraščius. Priežastis—BL nėra jaunimui įdomių pasiskaitymų su įdomiai įpintu jumoru. Jumorą mėgsta visi — seni ir jauni. Adomėnas jau paseno ir nesugeba mus prajuokinti. Reikėtų pasikviesti didvyrį Melchiorą Putelę.

Pasigėndame skyrelio sekmadienio rimčiai. Kasdien braidžiodami po purvinus laukus ir siurbdami fabrikų dulkes sekmadienį norime atitrūkti nuo kasdienybės, pakilti augščiau dvasioje — susikaupti.

Baigdamas noriu padėkoti visiems kurie gamina BL, o ypatingai bendradarbiams, kurie negaudami honorarų pašvenčia savo laisvalaikį rašydami straipsnius. Linkiu, kad BL iš augtų į 8 psl., būtų visiems patrauklus ir jo šviesa prasiskverbtų į kiekvieno lietuvio grįčią.

Agr. J. Sadūnas,
Shotton, Nr. Chester.

* * *

300 numerių! Gražus ir mielas mūsų savaitraščio rinkinys. Vartai puslapius, o jie tau kalba apie laikraščio nueitą kelią. Nelengvas tai buvo kelias, ypatingai, kai vis buvo kopiama augštyn, tobulėjama. Buvo sukluptą po našta ir vėl keltasi, bet už tai šiandien turime BL iš rotatozinio biuletenio išaugusį į šešių psl. savaitraštį.

Šia proga tenka tik palinkėti, kad ir toliau BL augtų, puoštųsi forma tobulėtų savo turiniu. Ribų čia nėra. Jis turi eiti mūsų priekyje, vadovauti mūsų tautinį, kultūrinį gyvenimą tremtyje. Norėdamas pilnai atitikti savo paskirtį jis turi suburti aplink save galimai daugiau plunksnos darbininkų, kurie padarytų jį dar įdomesnį, patrauklesnį.

Mes verbuojame prenumeratorius laikraščio medžiaginiam išlaikymui, tad su lygiu intensyvumu verbuokime ir bendradarbius jo dvasiniam stiprinimui. Tiesa, čia maža tos rūšies darbininkų, todėl suburkime visus tuos kurie dar yra. Lai kiekvienas čia gyvenantis kultūrininkas pirmoje eilėje jaučia pareigą rašyti BL ir tik po to užjūrio spaudai.

Vartydami anuos puslapius randame puikiai vedamus vaikų ir kultūrinį skyrių. Kur jie dabar? O juk jie taip puošė ir turtino laikraštį. Būtų labai gera, jei kiekviena rinkoje pasirodžiusi lietuviška knyga būtų recenzuojama ar bent trumpai aptariama BL. Tai palengvintų orientuotis knygos mylėtojui, o ir pats laikraštis būtų įdomesnis.

Sveikinu tave mielas BL atkeliaujantį jau 300 - jį kartą. Gyvuok, o mes visuomet būsime su tavim, dalinsimės tavo vargais ir džiaugsmais.

J. Bružinskas, Halifax.

* * *

Švenčiant 300 savaičių BL sukaktuves užtenka palyginti jį su 30 savaitės BL, kad įsitikintume kaip jis ėjo tobulėjimo keliu ir kokia didelė padaryta pažanga. Neabejoju, kad ir toliau jis eis tuo keliu. To jam visa širdimi ir linkiu.

Antras linkėjimas, kad jis neprarastų nei vienos pajėgos,galinčios pri sidėti prie jo tobulėjimo. Tos jėgu kaupimo pastangos turi būti labai intensyvios, nes tokia saujelė, kaip mes, galime greitai pakrikti svetimoje erdvėje.

Tas jungiantis magnetas, koks yra BL, yra didelis veiksnys lietuvybei išlaikyti.

S. Šalkauskas, Londonas.

* * *

PONE REDAKTORIAU,

Nuoširdžiai dėkodamas už Jūsų malonu kvietima nors mintimis dalyvauti „Britanijos Lietuvio" 300 nr. sukakties šventėje, Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio Vyr. Valdybos ir savo vardu siunčiu karščiausius sveikinimus ir geriausius linkėjimus: greičiau savo skaitytojus nuveskite į nepriklausomą Lietuvos valstybę.

Kaip laikraštininkas, puikiai žinau, ko kiekvienam lietuvių laikraščiui, lygiai ir „BL", reikalinga: daug gerų bendradarbių ir pakankamai pinigų. Ir gal būt pirmiausia pinigų, nes, kai yra pinigų, yra ir gerų bendradarbių. Tuo nenorėčiau pasakyti, kad laikraštininkai yra materialistai, tačiau didžiausias idealizmas liks donkichotizmas, jei laikraštininkas neturės pinigų pašto ženklams ar popieriui nusipirkti.

Nuomonė apie laikraštį yra subjektyvus dalykas. Tačiau viena kas visiems aišku: *šiomis sunkiomis tremties sąlygomis „Britanijos Lietuvs" Europoje yra vienintelis laikraštis, kuris patenkina daugumos lietuvių reikalavimus ir atlieka svarbią laikraštinę, politinę ir kultūrinę misiją.*

Mano pageidavimas: trumpiau lankykite mus. Tai nesupraskite blogai. Trokštu, kad greičiau Jūsų skaitytojai grįžtų į nepriklausomą Lietuvą ir nukristų žodis „Britanijos", o teliktų „Lietuvis".

Ko galima pageidauti iš „BL" ateityje? Nieko daugiau, tik atkakliios kovos dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. Nors širdies gilumoje esu kultūrininkas, bet šiuo metu, mano giliu įsitikinimu, kiekvienas lietuvis turi būti politikas ir atkakliausias kovotojas dėl Lietuvos valstybės atstatymo.

Geriausios sėkmės „Britanijos Lietuviui" sukakties proga kovoje dėl visų lietuvių ir Lietuvos gerovės.

Jūsų *Stepas Vykintas*,
LAS Vyr. Valdybos pirm.

RAUDONASIS PROFESORIUS

Flamų iliustruotas žurnalas „Zon dagsvriend" spausdina į vakarus pabėgusio NKVD plk. ltn. Ilja Molin-atsiminimus „Aš buvau Malenkovo patikėtinis". Čia duodame tų atsiminimų ištrauką liečiančią Lietuvą.

(Stalino sekretorius Malenkovas pasikvietęs pas save Molin'ą ir Sedov'ą).

— Pirma eisme užvalgyti ir pagal mūsų rusišką įprotį truputį išgerti. Tada turėsime laiko ir pasikalbėti.

Padavėjas statė ant stalo pirmuosius valgius-įvairiai paruoštą žuvį, papuoštą kaviaru, ir kitus užkandžius.

— Nematau reikalo ilgiau tylėti-staiga prabilo Malenkovas, — kodėl aš panorėjau jus pavaišinti. Svarbiausias mano tikslas, drauge Molin, tai laimėti jus sau ir vienam ypatingam uždaviniui.

Uždavinys, kuriam jis norėjo mus laimėti, arba tiksliau, kuriam mes buvome paskirti, turėjo ryšio su trijų Pabaltijo valstybių „taikinga okupacija" ir susovietinimu.

Malenkovas per šiuos pietus, 1939 m. spalio mėn. 12 d., kelis kartus pripuolamai išsireiškė, kad Stalinas yra tvirtai nusistatęs aneksuoti Lietuvą, Latviją ir Estiją. Mums tai nebuvo jokia naujiena. Žinojome, kad Malenkovas tą „tylų prisijungimą" jau seniai buvo suprojektavęs. Tų valstybių duobkasiu buvo ne Molotovas, kuris 1939 m. rudenį išprievartavo jas įsileisti pas save rusų kariuomenę, bet Georgij Malenkov.

Apie savo metodus, kaip padidinti S-tų S-gą trimis naujomis respublikomis, jis plačiau papasakojo per savo paskaitas „Raudonųjų Profesorių" institute. Šis politinis universitetas yra Centralinio Komiteto buveinėje ir rengia augštuosius Sovietų Sąjungos pareigūnus. Jame užsienių politikos profesorium tą pavasarį buvo Malenkovas.

Klausimai, kuriuos jis gvildeno toje sovietinio valstybės mokslo smegenų centralėje, buvo labai svarbūs. Atsižvelgiant į tai, kad ten sėdėjo tik partijos žmonės, kurie buvo laikomi tinkančiais į augštus valstybės postus, Sovietų Sąjungos vidaus problemos buvo nagrinėjamos labai atvirai.

Paskaitas Malenkovas dažnai pradėdavo kokia nors citata. Jis visada prie rankos turėdavo keletą knygų, bet jo atmintis buvo tokia gera, kad jam niekada netekdavo jų atskleisti.

Jau tada jis užėmė tokią poziciją, kad Sovietų Sąjungos užsienio politiką jis galėjo nagrinėti kaip teoretiniu, taip ir praktiniu atžvilgiu.

Paskaitų metu, 1940 m. vasarą, jis atskleidė uždangą dengusią tą klastingą žaidimą ir būsimiem pareigūnams parodė, kaip buvo sufabrikuotas tas šlykštus trijų mažų valstybių prijungimas prie Maskvos.

Jis savo paskaitose patvirtino faktą, kad tas valstybes okupavo Raudonoji Armija, bet kartu pabrėžė, kad tai buvo tik paskutinis etapas, užbaiga planingos akcijos, varomos jau daugelį metų.

— Sovietų Sąjunga niekada neveda karų žemėms užgrobti — kalbėjo jis. Okupacija turi eiti kartu su dvasine aneksija. Tai glūdi komunizmo prigimtyje.

Toliau jis ėmė smulkiau aiškinti tų valstybių okupaciją ir pabrėžė, kad militarinis prijungimas visada turi būti taip suvaidintas, kad pašaliečiams atrodytų, lyg prijungiamasis pats šaukiasi sovietų liaudies pagalbos.

Kai 1939 m. sovietai įsteigė tuose kraštuose karines bazes, Malenkovas pradėjo savo „šaltąjį karą". Žiemos pradžioje jis pasiuntė į tuos kraštus Serovą, kurio talkininkais buvo Lietuvos, Latvijos ir Estijos komunistų partijos nariai. Jų uždavinys buvo vykdyti iš anksto paruoštą ir suplanuotą sabotažą prieš rusų karines bazes. Sovietų valdovai pasirodydavo tuo labai pasipiktinę ir puldavo vyriausybės griežtomis notomis. Jie grąsino galutine okupacija, jei nebus laiduotas sovietinių įgulų saugumas. Maskva stengėsi taip surežisuoti visą reikalą, kad atrodytų lyg tos Pabaltijo valstybės yra skatinamos sabotuoti rusus vienos „svetimos valstybės" siekiančios jas įvelti į konfliktą su Sovietų Sąjunga. Tikrumoje ši „svetima valstybė" tada neegzistavo, bet tai nekliudė tris Pabaltijo valstybes paimti Kremliaus „globon".

Vertė A.T.

PAAISKEJO PASLAPTIS

Toronto. A. V. Roe dirbtuvėse statoma pirmoji Kanados skraidančioji lėkštė. Maršalas Montgomeris, apžiūrėjęs statybą, nustebo pasiekta pažanga. Oro vice maršalas, B. M. Smith, pareiškė, kad „skraidančioji lėkštė" galės išvystyti 2.400 km. per valandą greitį.

* * *

Taip baigėsi kelis metus užsitęsusi misterija, dėl kurios turtingi laikraščiai vedė brangius tyrimus, apie kurią buvo parašytos knygos ir kelis metus gandai apie paslaptingus dangaus kūnus neleido ramiems žmoniems naktimis užmigti.

Oficialios įstaigos po kelis kartus per dieną paneigdavo žinias apie paslaptingus skraiduolius, bet gandų sustabdyti negalėjo. Nieko tikro nežinodami, žmonės išgalvojo įvairiausias versijas apie Marso gyventojų pasirodymą žemėje. Kažkur rasta marsiečių lavonai... Buvo pagaminti didelį pasisekimą turį keli filmai apie... marsiečių invaziją su skraidančiomis lėkštėmis į žemę.

Staiga visam jaudinimuisi galas.

Pirmoji skraidančioji lėkštė skrido jau 1945 m., Pragoje. Vienas to skridimo stebėtojas, inž. Klein, pasakoja:

„1945 m., vasario mėn. 14 d., stebėjau pirmosios vokiečių konstrukcijos „ skraidančios lėkštės" bandomuosius skridimus. Lėkštė per tris minutes pasiekė 12.400 m. augštį. Horizontaliai skrisdama pasiekė 2.200 km. per val. greitį. Jau per pirmuosius bandymus pasiektas greitis buvo beveik dvigubai didesnis už garso greitį. Visa tai skamba fantastiškai, bet teoretiniais skaičiavimais buvo įrodyta, kad šio tipo lėktuvai gali pasiekti 4.000 km. per val. greitį, arba ir daugiau.

„Toks milžiniškas greitis, be abejo, stato labai sunkiai išsprendžiamus techninius reikalavimus. Iki šiol lėktuvų statyboje naudojami metalai prie tokio greičio taip įkaistų, kad sutirptų ore. Reikia rasti lydinį, kuris būtų atsparus trinties jėgai ir jos sukeltam karščiui. Mes jau buvome tokį lydinį suradę.

„Skraidančioj lėkštė" buvo pradėta konstruktuoti ir statyti jau 1941 m. 1944 m. buvo pagaminti du modeliai: vieną jų sukonstruavo žinomas raketinių sviedinių išradėjas Miethe. Tai buvo 42 m. diametro panaši į diską plokštė. Antroji inž. Habermohl ir Schriever sukonstruotoji buvo rutulio formos su aplink skriejančiu žiedu. Žiede įtaisytų perstatomų sparnų pagalba „lėkštė" galėjo kilti į viršų statmenai ir taip pat leistis.

„Prieš pat sovietų įžygiavimą į Pragą, išbandytoji lėkštė ir kelios dar statomos, visi konstrukcijos planai buvo sunaikinti. Breslave į rusų rankas pateko Miethe's pagamintas modelis ir jo artimiausieji padėjėjai. Apie Habermohl ir jo abu asistentus, užėmus Pragą, neliko pėdsakų. Konstruktorius Schriever, išbandęs pirmąjį modelį, gyveno netoli Bremeno, mirė. Miethe, kuris paskutiniu momentu paspruko iš Breslavo lėktuvu, buvo Prancūzijoje. Dabar gyvena ir dirba JAV.

„Šio tipo mašinos sudaro sprausmin. lėktuvams konkurenciją, nes jomis galima pasiekti neįsivaizduojamai didelį greitį. Nėra jokios techniškos problemos pastatyti „lėkštę", kuri galėtų paimti su savim 30—50 keleivių. Skrisdama 4.000 km. greičiu iš Hamburgo galėtų nuskristi į New Yorką per 90 min. Tačiau, manoma, kad tokių didelių mašinų statyba neapsimokėtų. Tos nuomonės yra ir italų konstruktorius, prof. Giuseppe Beluzzo.

„Mažo tipo lėktuvų statybai, patyrimai rodo naujus galimybių horizontus. Jau dabar JAV daromi bandymai panaudoti malūnsparnius asmeniniam susisiekimui tarp miestų. Geriausiai šiam reikalui tinka „skraidančios lėkštės", nes jos greičiu žymiai pralenkia malūnsparnius. Be to, jos laiduoja beveik šimtaprocentinį saugumą ore.

„Neabejoju, kad rusai turi pasigaminę „skraidančias lėkštės", nes pakutiniais pranešimais jos kelis kartus buvo pastebėtos virš Korėjos.

L.T.

„Ateis diena, kai kiekvienas naujai gimęs kūdikis gaus savo telefono numerį, taip kaip dabar vardą. Kiek paaugus su mažomis iškilmėmis jam bus įteikta radio telefonas. Radio telefonas turės dešimt mygtukų, kurių pagalba galima bus susirišti su visu pasauliu.

Kai ryšys bus sudarytas, galima bus tą patogų radio telefoną apsukti ir ekrane matyti kalbantįjį. Jeigu jis nepasirodys, tai arba klaidingas numeris surinktas, arba pageidaujamo žmogaus jau nėra šiame pasaulyje", - taip pasakoja apie telefono ateitį Osborne, vienos didžiausių telefono firmos vyriausias inžinierius.

Nežinia, tikėti ar ne, bet jau šiandien Amerikoje gaminami telefonai, kurių rageli pakėlus, automatiškai apšviečiama telefono skalė. Tokiais telefonais patogu kalbėtis naktį, kai nenorima degti šviesos.

J. VARANAVIČIUS

Stalino klaida

1. SSSR IR JUGOSLAVIJOS KONFLIKTAS

1948 m. įvyko labai aštrus konfliktas tarp Sovietų Sąjungos ir Jugoslavijos, kurio eiga privedė abi valstybes prie ekonominių, kultūrinių ir dalinai poltinių santykių nutraukimo. Kokios buvo šio konflikto priežastys? Į šį klausimą aiškiausiai atsako dabartinis Jugoslavijos prezidentas, maršalas Tito:

„Konflikto priežastis yra labai paprasta. Tai Sovietų Sąjungos agresyvinės tendencijos Jugoslavijos atžvilgiu.

Sovietų Sąjungoje svarbiausią poziciją valdžioje užima NKVD. NKVD valdo kraštą, vadovauja partijai ir užsienio politikai. Viskas priklauso policijai, nes jos pranešimai ir sprendimai lemia tiek vidaus tiek ir užsienio politiką. Policija yra tikrasis krašto šeimininkas.

Pats Stalinas pasidarė slaptosios policijos tarnas, paklusnus jos vergas, nors jis ją sukūrė ir organizavo. Pasekmės yra tokios, kad šiandien Sovietų Sąjungoje pilietis nepasitiki piliečiu, menkniekis yra priežastis įtarimui. Jei NKVD ką nors įtaria, tai tas tuojau išskiriamas iš socialinės bendruomenės. Šimtai tūkstančių žmonių buvo likviduoti neteisingai. Bet kokia socializmo pažanga buvo sustabdyta ir Sovietų Sąjunga pasidarė nenormali teroro valstybė.

Sovietų Sąjungos valdovams ypač nepatiko tai, kad mes stengiamės sutvarkyti gerus kaimyninius santykius su Balkanų tautomis: bulgarais, albanais, vengrais ir rumunais. Šia prasme mes tarėmės prieš, laike ir po karo, kai šie kraštai puolė Jugoslaviją arba juos naudojo vokiečiai ir italai kaip tramplyną mus užpulti".

2. SUSIJAUDINIMAS MASKVOJE

Po šio karo Jugoslavija sudarė draugiškumo ir nepuolimo sutartis su kaimyniniais kraštais. Po apsilankymo Čekoslovakijoje ir Lenkijoje, Tito priėmė pakvietimus ir į kitus Rytų Europos kraštus. Jis vizitavo Bulgariją. Vengrų diktatorius Rakosi irgi pakvietė Tito atvykti. Šimtai tūkstančių žmonių Budapešte sutiko žymųjį svečią. Tačiau sovietų spauda tik nežymiai paminėjo šiuos iškilmingus vizitus, nors Tito turėjo Maskvos pritarimą kiekvienam numatytam apsilankymui.

Pagaliau atėjo pakvietimas iš Rumunijos. Tito neturėjo laiko painformpoti Kremlių apie šį vizitą. Įspūdingas sutikimas Tito Bukarešte prašoko visus buvusius vizitus.

Šis paskutinis ir visi kiti vizitai, kuriuose Tito buvo labai širdingai sutiktas, sukėlė susierzinimą ir susijaudinimą Maskvoje.

Bulgarijos ministeris pirmininkas, Dimitrovas, buvo ypač entuziastiškas dėl gerų santykių išsivystymo tarp Jugoslavijos Bulgarijos. Tačiau daugelis jo bendradarbių buvo ištikimi Kremliui. Savo ištikimiausiems keliems bendradarbiams jis išdėstė kartą slaptame posėdyje savo pažiūras įrodinėdamas, kad reikia sukurti Balkanų federaciją arba muitų uniją. Jis jau ruošėsi šį planą aiškinti viešai.

Tačiau Kremlius nusprendė nedelsiant užkirsti kelią suartėjimo procesui tarp Centralinės Europos ir Balkanų tautų. Buvo būtina pirmą smūgį kirsti centrui Jugoslavijoje.

3. KREMLIUS KVIEČIA ATVYKTI

Netrukus iš Maskvos buvo išsiųstos telegramos į Sofiją ir Belgradą, kuriose buvo įsakyta atsiųsti delegacijas pasitarimui.

Pakvietime Titui nebuvo įsakmiai nurodyta, kas turįs atvykti, bet Kremlius manė, kad turės atvykti pats Tito. Tito, Stalino išauklėtas mokinys, gerai žinojo Kremliaus n"u dojamus metodus vykstančių konfliktų atveju. Jis gerai žinojo, kas atsitiko 1937 m. su ukrainečių politbiuro nariais. Tuo laiku visas ukrainiečių politbiuras priešinosi Stalino vedamai Didžiosios Rusijos politikai. Stalinas pakvietė atvykti į Maskvą ukrainiečių politbiuro narius pasitarimui. Jie pakvietimą priėmė ir nuvyko į Maskvą. Kai jie įžengė į Kremlių, NKVD juos areštavo ir vėliau Stalino įsakymu sušaudė.

Tito suprato, kad nuvykęs į Kremlių jis bus likviduotas. Jis prisiminė Stalino pasiūlyma kaip pasielgti su Jugoslavijos karalium Petru. Tai buvo tuojau po šio karo, kai Stalinas stengėsi grąžinti karalių Petrą į sostą. Tito šiam žygiui griežtai priešinosi. Stalinas trumpai pareiškė Titui: „Grąžink karalių į sostą tik laikinai, o paskui, pasitaikius progai, smeik peilį į jo nugarą".

Tito, pažindamas Stalino mentalitetą ir o naudojamus metodus, apsisprendė nevykti.

Jugoslavų komunistų partijos centralinis komitetas, apsvarstęs pakvietimą, nutarė pasiųsti delegaciją šios sudėties: Kardelj (vicepremjeras ir užsienių reikalų ministeris), Bukaric (Kroatijos ministeris pirmininkas) ir Djilas (Jugoslavijos politbiuro sekretorius).

4. STALINAS KALTINA

1948 m. vasario m. 10 d. Jugoslavijos delegacijai atvykusiai į Kremlių buvo pranešta, kad ji turi atvykti į Stalino įstaigą 9 val., vakare. Ji atvyko punktualiai nustatytu laiku, bet dar turėjo laukti apie 10 — 15 minučių Stalino įstaigos prieškambaryje, kol pagaliau atvyko Bulgarijos atstovai.

Pasitarimą atidarė Molotovas, kuris savo įžanginėje kalboje pabrėžė, kad tarp Sovietų Sąjungos iš vienos pusės ir Jugoslavijos bei Bulgarijos iš kitos pusės yra atsiradę labai rimtų nuomonių skirtumų. „Tai neleistini nukrypimai tiek partijos, tiek valstybės atžvilgiais", išvedžiojo Molotovas.

Po Molotovo žodžių delegatams jau buvo aišku, ko Kremliaus Viešpačiai iš jų reikalaus. Tuo tarpu Stalinas kaž ką pasižymėdavo savo užrašų knygelėje. Molotovas pasiūlė išnagrinėti priežastis, privedusias prie nesusipratimų. Pirmiausia jis priminė Jugoslavijos — Bulgarijos sąjungos sutartį. Toliau paminėjo Dimitrovo federacijos projektą Rytų Europos ir Balkanų kraštų, įskaitant ir Graikiją. Pagaliau Molotovas nepamiršo priminti Jugoslavijos ir Albanijos pasikeitimą žiniomis.

Molotovas pareiškė, kad Sovietų Sąjunga įspėjo Jugoslavijos ir Bulgarijos vyriausybes nesudarinėti, prieštaraujančių taikos sutarčių dvasiai.

Tačiau, anot Molotovo, abi minėtos vyriausybės sudarė sąjungą ir Sovietų Sąjungos vyriausybė sužinojo tik iš laikraščių.

Kalbėdamas apie antrą nesusipratimų priežastį, Molotovas davė smulkią apyskaitą apie Dimitrovo planą sudaryti federaciją ir muitų uniją, ypač paliesdamas tas vietas, kurios lietė muitų uniją tarp Bulgarijos ir Rumunijos.

Šiuo momentu Stalinas pertraukė Molotovo kalbą ir pareiškė:

— Mes pastebėjome, kad draugas Dimitrovas pats savarankiškai daro pareiškimus spaudos konferencijose. Jis nesaugoja savo liežuvio. Jei ką sako Dimitrovas ar Tito, užsienyje mano, kad tai pasakyta su mūsų žinia ir pritarimu. Pavyzdžiui, čia buvo lenkai. Aš paklausiau juos, ką jie mano apie Dimitrovo pareiškimą. Jie atsakė: „išmintingas sumanymas", gi aš pasakiau jiems, kad tai neišmintingas sumanymas. Po to jie irgi pareiškė, kad jie galvoję apie tai kaip apie neišmintingą sumanymą, nes tokia pažiūra buvus sovietų vyriausybės. Jie manė, kad Dimitrovas pareiškimą padarė pagal sovietų vyriausybės instrukcijas ir dėl to jie tam pritarė. Draugas Dimitrovas bandė pataisyti šį pareiškimą, paskelbdamas atitinkamą komunikatą per Bulgarijos žinių agentūrą. Bet faktinai niekas nebuvo pataisyta per šį jo atitaisymą.

Stalinas dar padarė keletą pastabų šia prasme ir Molotovas užbaigė savo įžanginę kalbą.

Sekantis kalbėjo Dimitrovas. Jo kalba buvo nuolat pertraukiama Stalino piktomis pastabomis. Dimitrovas pradėjo aiškinti, kad Jugoslavija ir Bulgarija nepaskelbė sutarties turinio, sudarytos Bled'e, bet tiktai buvo pranešta, kad tarp šių kraštų buvo pasiektas susipratimas ir numatoma ateityje sudaryti sutartį. Bet jis pripažino Stalino kritiką teisinga ir pareiškė, kad jis spaudos konferencijoje darydamas pareiškimą per toli nuėjęs.

— Ar tu, paskelbdamas šią naujieną, norėjai labiau išryškinti šį reikalą? — įsiterpė Stalinas. — Visa tai yra ne tiesa, nes tokia federacija iš vis yra negalima.

— Šiuo atveju nėra esminių skirtumų Bulgarijos ir Sovietų Sąjungos užsienių politikoje, — pasakė Dimitrovas.

— Šiuo atveju yra labai dideli skirtumai, — piktai atkirto Stalinas. — Pats faktas negali būti nuslėptas. Leninistinė patirtis visuomet įpareigoja padarytą klaidą tuojau atitaisyti.

— Iš tikrųjų, mes padarėme klaidą, — nuolankiai prisipažino Dimitrovas. — Bet iš šitų užsienio politikos klaidų mes mokomės.

— Tu esi senas politinis darbininkas ir šį darbą dirbai daugiau kaip keturiasdešimts metų ir tik dabar tu nori atitaisyti klaidas, — su sarkazmu lūpose priekaištavo Stalinas Dimitrovui.

Stalinas pareiškė, kad jis nėra priešingas Jugoslavijos ir Bulgarijos federacijai, bet jokiu būdu negali būti federacijos muitų unijos tarp Rumunijos ir Bulgarijos. Stalinas turėjo iš tikimų augštų valdininkų Bulgarijos vyriausybėje, kurie gyveno Sovietų Sąjungoje apie 10 — 15 metų. Jie įtikino Staliną, kad per Jugoslavijos ir Bulgarijos federaciją bus lengviau pavergti pačią Jugoslaviją, kuri buvo stipriausias elementas šitoje Europos dalyje. Dimitrovas (nužudytas Maskvoje 1949 m.) jau buvo pavargęs ir išsisėmęs ir daugiau jau nebuvo toks ryžtingas kovotojas, kaip anksčiau. Stalinas buvo priešingas Bulgarijos ir Rumunijos federacijai bei muitų unijai, nes jis turėjo atskirus planus Rumunijai.

(b. d.)

EUROPOS LIETUVIŲ GYVENIMAS

VOKIETIJA

PLB VOKIETIJOS KRAŠTO VALDYBOS PAREIŠKIMAS

JAV lietuviškoje spaudoje keliais atvejais buvo pareikšta susirūpinimo Vasario 16 Gimnazijai Huettenfeldėje namų nuosavybės apsaugojimo ir jų panaudojimo ateityje reikalu. PLB Vokietijos Krašto Valdyba randa tat reikalingu lietuviškajai visuomenei paaiškinti:

1. Namai su sklypu užpirkti PLB Vokietijos Krašto Valdybos vardu ir skiriami Vasario 16 Gimnazijai. Pirkimo sutartį Valdybos įgalioti pasirašė Valdybos pirmininkas Pr. Zundė ir Tarybos narys T. Alf. Bernatonis.

2. Jei dėl kurių nors priežasčių ateityje gimnazija nustotų veikti, namai bus panaudoti kitam lietuviškam kultūriniam ar karitatyviniam reikalui: amatų mokyklai, senelių, invalidų ar vaikų prieglaudai, sanatorijai ar poilsio namams ir pan.

3. Atsistačius Nepriklausomai Lietuvos Valstybei, namai pereina Lietuvos Valstybės nuosavybėn.

4. Krašto Valdyba imsis visų atsargumo priemonių, kad ateityje namai negalėtų būti kieno nors nusavinti arba kad jie kitaip neišeitų iš lietuviškų rankų.

5. Į Vasario 16 Gimnazijos Namų Vajų kviečiamos aktyviai įsijungti visos laisvajame pasaulyje esančios lietuviškosios organizacijos, kurios pačios pasirenka būdą ir priemones lėšoms telkti, atsižvelgdamos į to krašto sąlygas ir susidariusias tradicijas, ir Vasario 16 Gimnazijos rėmėjai.

PLB VOKIETIJOS
KRAŠTO VALDYBA

VASARIO 16 GIMNAZIJOS NAMAI

PLB Vokietijos Krašto Valdybos gegužės 19 d. įvykusiame posėdyje buvo plačiai aptarti Vasario 16 gimnazijos namams apmokėti aukų vajaus reikalai. Tvirtinant lig šiol tuo reikalu Krašto Valdybos atliktus žygius, buvo nusistatyta kviesti ir prašyti visas laisvajame pasaulyje esančias lietuviškąsias organizacijas telkti gimnazijos namams lėšas, pačioms pasirenkant būdą ir priemones toms lėšoms rinkti, atsižvelgiant į kiekviename krašte esamas sąlygas ir susidariusias tradicijas. Tam tikromis sąlygomis, kur atsiras naudingas reikalas, taip pat numatyta ir atskirus asmenis įgalioti rinkti šiam tikslui aukas.

* * *

PLB Vokietijos Krašto Valdyba kreipėsi į Laisvosios Europos Universiteto Prezidentą Strasburge, Dr. L. Tyson, prašydama gimnazijos namams paramos. Nušvietusi lietuvių Vasario 16 gimnazijos padėtį ir pateikusi apie ją smulkesnių žinių, Krašto Valdba pakvietė Dr. L. Tyson aplankyti asmeniškai gimnaziją Diepholze ir ta pačia proga apžiūrėti naujai įgytuosius namus Huettenfeldėje.

Tuo pačiu reikalu PLB Vokietijos Krašto Valdyba palaiko glaudų kontaktą su Strasburgo Laisvosios Europos universiteto lietuvių studentų globėjų Dr. J. Grinium, kuris Krašto Valdybos gimnazijos namų reikalais daromiems žygiams nuoširdžiai pritaria ir savo maloniais patarimais prisideda, ryšium su paminėtomis pastangomis gauti paramos iš Laisvosios Europos Uuniversiteto.

Dr. L. Tyson įteikto rašto nuorašas pasiųstas Laisvosios Lietuvos Komiteto pirmininkui V. Sidzikauskui, kuris taip pat prašomas padėti gauti iš Laisvosios Europos Komiteto materialinės paramos Vasario 16 gimnazijos namams apmokėti ir įrengti.

* * *

Vis atsiranda lietuvių, kurie PLB Vokietijos Krašto Valdybai siunčia matetrialiniu atžvilgiu kuklias, bet moraline reikšme dideles aukas Vasario 16 gimnazijos namams. Tai — Vokietijos lietuviai tremtiniai, dažniausiai gyveną iš menkos vokiečių teikiamos pašalpos, ligonys arba seneliai. Jie kartu su auka siunčia jaudinančiai nuoširdžius laiškus, džiaugdamiesi galį prie šio Krašto Valdybos žygio prisidėti savo kukliu įnašu. Stai vienas toks laiškas:

„Mūsų didžiai gerbiama Krašto Valdyba. Šiandien gavome iš mūsų apylinkės klebono keletą senų laikraščių — „Britanijos Lietuvį". Juose radome straipsnį ir apie Vasario 16 gimnazijai naujai pirktus rūmus — patalpas. Taipjau apie aukotojų būrelius minėtai gimnazijai paremti.

Ir aš su savo vyru pasiryžom Vasario 16 gimnazijos naujiems rūmams paaukoti 50 DM. Šiandien tuo pačiu paštu ir pasiunčiu.

Tegu Viešpats Dievas palaimina šį užsimojimą — tuos rūmus — jų kilnų tikslą.

— Tėvynės naudai, Viešpaties garbei —

Mūsų brangieji. Nesigailėkite tiksliai ir aiškiai, taipjau ir tankiai Jūsų antrašą laikraščiuose paskelbti. Tikrai atsitiks daugiau aukotojų, daugiau ir tokių, ubagėlių, kaip mes esame.

Vyras ilgus metus kaip turi plaučių Tbc ir nuo nepasisekusios operacijos atsivėrė žaizda krūtinėje. Mes gyvename gana vargingai, bet šitas gimnazijos reikalas yra toks auktualus ir svarbus mūsų jaunuomenei, kad ir šitą auką, per dar didesnį maisto suvaržymą sau ir šeimai, pasiseks mums išlyginti...

Baigdama rašyti, linkiu Jums nuoširdžių aukotojų ir gero pasisekimo.

Jūsų *Jasevičių šeima.*

Nebetenka nei aiškinti, kad tokios aukos ir tokie laiškai geriausiai liudyja, jog lietuviai sugebės išlaikyti savo tautinę dvasią, nors ir išblaškyti tarp svetimųjų, kol bus tautiečių, kurie taip jautriai ir nuoširdžiai atsiliepia ir prisideda prie didelio bendro reikalo.

VOKIETIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖJE

STAMBI AUKA VARGO MOKYKLOMS

BALFo skyrius Broctone, Mass., JAV, šiomis dienomis PLB Vokietijos Krašto Valdybai atsiuntė 200 dolerių auką, nurodydamas šią sumą per Krašto Valdybos švietimo komisiją paskirstyti vargo mokykloms.

Krašto Valdybos švietimo skyrius už šią auką BALFo skyriui ir lietuviams Broctone yra nuoširdžiai dėkingas ir džiaugias, kad tuo keliu gautoji auka vargo mokykloms galės būti kuo tikslingiausiai paskirstyta.

DIEPHOLZ

Vasario 16 gimnazijoje V-je ir VI-je klasėje įvedamos neprivalomos mašinraščio ir stenografijos pamokos.

WEHNEN

Gegužės 10 d. Wehneno lietuvių bendruomenės apylinkės valdyba surengė Motinos Dienos minėjimą. Po pamaldų stovyklos salėje susirinko daugiau kaip 100 motinų. Minėjimą atidarė valdybos pirmininkas Pr. Barteška, kviesdamas susikaupti tylos minutei už mirusias ir žuvusias motinas Lietuvoje ir tolimajame Sibire. Dienai pritaikytą paskaitą skaitė mok. Atas. Vargo mokyklos mokiniai, vadovaujami mokytojos Atienės, gražiai padainavo lietuviškų dainų, padeklamavo eilėraščių ir pašoko tautinių šokių. Paskui vaikai įteikė susirinkusioms motinoms po puokštę gėlių. Baigiant, buvo sugiedotas Tautos Himnas.

Vėliau visoms apylinkei priklausančioms motinoms buvo suruošta arbatėlė, kurios metu gražių ir prasmingų minčių pareiškė evang. kun. Senj. Keleris ir katalikų parapijos klebonas kun. Girčius. Buvo prisimintos Lietuvoje ir tremtyje vargstančios lietuvės motinos.

Minėjimas paliko ne tik motinoms, bet ir visiems stovyklos gyventojams malonaus įspūdžio. Apylinkės valdybos pirmininkas dėkoja prisidėjusiems prie šio minėjimo: PLB Vokietijos Krašto Valdybai — BALFui — už piniginę auką, NCWC atstovei p-lei Specht, davusiai maisto produktų arbatėlei, Evang. Hilfswerk Oldb., mokytojams p. Atams už meninės dalies surengimą ir paskaitą, akordeonistui p. Rudžiui ir kitiems.

AUGSBURG

Augsburgo lietuvių bendruomenės apylinkės gegužės 20 d. įvykusiame susirinkime naujai išrinktoji valdyba pareigomis pasiskirstė taip:

Pirmininkė — Augustaitienė Vanda, kasininkas — Šileikis Jonas, sekretorius — Kapteinis Valdemaras.

MEMMINGENAS

Memmingeno lietuvių stovyklos gyventojai jau visi perkelti į naujas patalpas, kuriose apgyvendinta apie 370 lietuvių. 12 pavienių lietuvių, kurie nepritapo prie šeimų, išvežta į Landshutą, o 3 lietuviai išvežti į senelių prieglaudas. Šiuo metu Memmingeno apylinkėje iš viso yra per 400 lietuvių.

Stovyklos vargo mokykla, nežiūrint persikraustymo, visą laiką veikia. Laikinai mokykla įsikūrė vienos svetainės patalpose.

ITALIJA

Paroda „Anapus". Romos geležinkelio stotyje Termini, kuri buvo prieš porą metų naujai atstatyta, vaizdais, diagramomis ir paaiškinimais suruošta paroda „Anapus". Joje yra parodytas visas gyvenimo siaubas tų, kuriems tenka gyventi už geležinės uždangos. Tarp Sovietų teroro aukų minimas vysk. Borisevičius, kuris buvo bolševikų pasmerktas mirti. Pati paroda — įspūdinga ir įdomi. Privežta originalių krautuvių prekių su kvitų originalais ir kainomis, paverstomis į darbo valandas. Pvz. Varšuvoje už 204,50 zlotų pirkta kepurė atsieina ten 40 darbo valandų, o tokia pati kepurė gaunama Italijoje už 500 lyrų, t.y. tik už 2 darbo valandas. Panašių eksponatų yra daugybė.

VOKIECIAI RASO

„Allgemeine Zeitung", Mainz, gegužės 6 d. įdėjo pranešimą, kuriame rašoma, kad Rennhofo pilį, Huettenfelde, yra įgijęs lietuvių Centro Komitetas ir čia numato įrengti lietuvių gimnaziją. Pasak laikraščio, patalpos, kuriose gimnazija dabar yra, turi būti ištuštintos.

„Bergstrasse-Anzeigenblatt" gegužės 6 d. įdėjo pranešimą, pavadintą: „Lietuvių gimnazija Rennhofo pilyje". Pranešime rašoma: „Rennhofo rūmai, kurie iki 1952 m. galo priklausė Freiherrn Heyl zu Herrnsheim, prieš keturis mėnesius buvo parduoti pirkliui Adam Rhein. Šis naujasis rūmų savininkas dabar juos pardavė lietuvių Centro Komitetui. Ši institucija rūpinasi savo tautiečiais, kurie nuo 1945 m. yra pasitraukę iš tėvynės ir atsidūrę Vokietijoje. Iš viso lietuvių Vokietijoje buvo 70.000. Po to, kai 90 proc. jų išvyko, į USA, Kanadą, Australiją, N. Zelandiją, Anglija, Pietų Ameriką, Belgiją ir Prancūziją, Vokietijoje liko 8.000 lietuvių.

Rennhofo pilį lietuvių bendruomenė įgijo su tikslu įrengti joje gimnaziją, su 190 mokinių ir 15 mokytojų. Lig šiol ši gimnazija buvo Diepholze, prie Bremeno. Žemut. Saksonijos vyriausybė gimnazijai buvo davusi patalpas, kurios tačiau artimiausioje ateitvje bus reikalingos nauiai organizuojamai vokiečių kariuomenei. Todėl gimnazija iš šių patalpų turės išsikelti".

Taip pat ir „Lampertheimer Zeitung" gegužės 5 d. įdėjo pranešimą apie naujai įgytus Vasario 16 gimnazijai namus Huettenfelde, pažymėdamas, kad šios vasaros metu tikimasi atlikti didelius namų įrengimo darbus, kurie atseis 100.000 DM. Laikraštis rašo toliau, jog lietuviai yra tvirtai įsitikinę, kad jų tėvynė artimiausioje ateityje bus vėl laisva ir jie galės grįžti tenai.

Karalienė Elžbieta II ir jos vyras Edinburgo kunigaikštis. By kind permission of Daily Telegraph and Morning Post, Fleet St., London, E.C.4.

PAVERGTOJ TEVYNEJ

Sovietinė vyriausybė pertvarkyta ir okup. Lietuvoje. Aukšč. Tarybos įsakymu nuo kovo 15 d. Sov. Lietuvos ministerijos taip pertvarkytos: 1. iš saugumo ir vidaus ministerijų padaryta viena vidaus ministerija; 2. iš žemės ūkio, tarybinių ūkių, miškų, ūkio, be to, atskirai veikusių melioracijos ir kolūkių valdybos ir medžioklės valdybos padaryta viena žemės ūkio ministerija; 3. kinematografijos, meno, radijo informacinis komitetas ir knygų leidyklų valdyba sujungtos į kultūros ministeriją; 4 lengvosios pramonės, maisto pramonės ir žuvies ministerijos sujungtos į vieną lengvosios ir maisto pramonės ministeriją; 5. kūno kultūros komitetas prijungtas prie sveikatos ministerijos; 6. valstybinis teisingumo arbitražas priskirtas prie ministerių tarybos. Paleckio ir Naujalio pasirašytu įsaku vidaus reik. ministeriu balandžio 25 d. paskirtas Kundakovas, žemės ūkio — Augustinaitis, kultūros — čekistas Guzevičius, lengvosios ir maisto pramonės — Pilipavičius, miškų ir popieriaus pramonės — P. Kurys.

Atsakydami į Eisenhoverio taikos planą, sovietiniai Lietuvos valdovai, kartodami „Pravdos" mintis ir stengdamiesi pateisinti bolševikų okupaciją, skelbia, kad, ėą, tai, „ką Eisenhoweris vadina Rytų tautų išlaisvinimu, reikštų tų valstbių nacionalinio suverenumo praradimą. Pagrindinė Eisenhowerio kalbos prasmė yra suvilioti dar laisvas pasaulio tautas ir paversti jas JAV kolonijomis... Ar TS egzistuoja taikos baimė? Ne. Tik JAV prisibijo ilgalaikės taikos... TS sutinka visus klausimus svarstyti suvienytų nacijų rėmuose"... Esą, „pačios Rytų tautos pasisakiusios už prisidėjimą į tarybinių tautų šeimą"... Tokia „tiesa" skelbiama, kaip komunistai giriasi, Sov. Lietuvoje išeinančių 7 respublikinių, 4 sritinių, 87 rajoninių, 120 MTS politinių skyrių laikraščių ir 10 žurnalų. Visoje Sov. Sąjungoje šios rūšies kom. propagandą skleidžia, kaip jie patys pažymėjo gegužės 5-ją, spaudai skirtą dieną, daugiau kaip 8.000 laikraščių ir apie 1.500 žurnalų 119 kalbų. Vienų tik kom. laikraščių vienkartinis tiražas sudarąs daugiau kaip 41 mil. egz. Kom. spaudos pareiga esanti „nuolatos demaskuoti visokio plauko buržuazinį nacionalizmą, kosmopolitizmą, kovoti prieš kapitalistines liekanas žmonių sąmonėje, vystyti savikritiką ir kritiką iš apačios"... Tuo tarpu laisvąją viso pasaulio spaudą, kurios komunistai negali pakęsti, kaip laisvės iš viso, jie stengiasi taip pavaizduoti: „...buržuazinė spauda kapitalistiniuose kraštuose tarnauja saujelės išnaudotojų interesams, šmeižia Tarybų Sąjungą, liaudies demokratijų šalis ir visą pažangią žmoniją, kovojančią už taiką, demokratiją, pažangą. Jie nuodija masių sąmonę, žaloja juos dvasiškai, tarnauja saujelei išnaudotojų: lupikams, dvarininkams, pirkliams ir kitokio plauko darbo žmonių engėjams"... Ka bolševikai apšaukia darant kitus, faktiškai vykdo jie patys, nes niekas tiek nenuodija žmonių samonės, kiek milžiniškais tiražais leidžiama komunistinė spauda. Kaip visai teisingai pažymi „New York World-Telegram and Sun" spec. bendradarbis R.H. Shackford, gerai išstudijavęs komunistinę sistemą, jos gerasias ir silpnasias puses, savo spec. pranešime iš Vienos, „komunistinė sistema laikosi ne tiktai milžiniška policija ir karinėmis paiėgomis, bet taip pat totalinėmis technikinėmis priemonėmis, vartojamomis ypač jaunimo protus užnuodyti melu ir neapykanta — daug didesne, negu kada nors tai buvo dares Hitleris".

Ypatingai į kom. propaganda turi įsijungti visų rūšių kultūrininkai, kuriems bolševikai yra skyrę ypatingą misiją. Jų visų priešakyje turi žygiuoti kom. rašytojai. Net ir Strazdas jau pertemptas ant bolševikiško kurpalio. Apie jį dabar jau taip skelbiama: „jis nepaklauso buožijai, o visą laiką kovojo prieš pikčiausius mūsų tautos parazitus — buožes". Strazdelis iš J. Šimkaus ir T. Tilvyčio lūpų per iškilmingą nuo jo mirties 120 m. sukakties minėjimą įšėjo greičiau komunistinis agitatorius, bet ne senas visų lėtuvių mylimas poetas. A. Vienuolis, parašęs naują romaną „Augintinis", vaizduojamas kaip „jau buržuaziniais laikais skatinęs darbo mases į revoliuciją prieš kapitalistus ir klerikalus", „nešąs savyje nenugalimą liaudies mitą". Šiame romane jis „puikiai pavaizduoja Vilniaus krašto grąžinimą Lietuvai ir Lietuvos liaudies išsivadavimą 1940 m. iš buržuazinio jungo". E. Mieželaitis savo nauju eilėraščių rinkiniu „Dainų išausiu margą raštą" stengiasi suniekinti Nepriklausomą Lietuvą ir pavaizduoti kom. „laimėjimus" kaime. Cvirkai „įamžinti" Kaune įsteigtas jo vardo „memorialinis muziejus". Jis įtaisytas tame pastate, kurio „pusrūsvje 1934-1935 m. gyvendamas P. Cvirka parašė pirmąjį romaną „Frank Kruk" ir įpusėjo „Žemę maitintoją". Giriamasi, kad Cvirkos kūriniai esą išversti į 20 kalbų, tarp jų ir kinų, bendru pustrečio milijono egz. tiražu. Savo „Franku Kruku", kaip dabar bolševikai tvirtina, „Cvirka demaskavo imperialistinę Ameriką, jos gyvenimo būdą, demaskavo Lietuvos buržuaziją ir sudavė stiprų smūgį visiems, kurie lankstėsi prieš pūvančią Vak. Europą, prieš imperialistinę Amerika". Tačiau yra faktas, kad darbo žmonės Vakaruose ir Amerikoje gyvena 3-8 kartus geriau negu Sovietuose. Šiuo metu Cvirkos garbei keliasdešimt kolūkių yra pavadinti Cvirkos vardu.

„Tėv. Balsas" skelbia, kad į rusų kalbą esą išversti J. Žemaitės rinktinių raštų tomas, 2 Cvirkos veikalų tomai, A. Vienuolio „Puodžiūnkiemis", Venclovos „Rinktinė" ir kt. Neries „Poemai apie Staliną" medžio raižinius yra sukūręs V. Galdikas. Jis taip pat iliustravo čekisto A. Gudaičio-Guzevičiaus, dabartinio „kultūros ministerio", romaną „Broliai". Bolševik. leidiniuose užtinkama dar D. Tarabildienės, B. Mingėlaitės ir kt. iliustracijų.

Muzikai net ir vaikams skiriamus kūrinius turi „suderinti su linija", pvz. kaip V. Kuprevičius, neseniai baigęs kantatą vaikams „Tarybų Lietuva". Vilniaus radijo žiniomis, Vilniuje buvo suruoštas čekoslovakų bolševikiškų filmų festivalis.

Dramose stengiamasi išjuokti visa, kas yra vakarietiška, o Vakaruose randami trūkumai — pašaržuoti ir sustiprinti. Amerikiečių rašytojas Dreizeris tiesiog neatpažintų savo romano „Amerikoniška tragedija", kuris, Mušinskio surežisuotas, pagal Vasilevskio inscenizaciją buvo pastatytas Klaipėdos dramos teatre. Dreizeris „įrodinėjęs", kad „darbo pančiai JAV-se neša darbo žmonėms pražūtį". Panašia gaida nuskambėjo, tik pritaikytas lietuviškai aplinkai ir pagal Simonaitytės romana „Pikčiurinienė" sudarytas radijo montažas, kuri suvaidino Vilniaus rusų dramos teatro aktoriai. Kaip kepami dramos aktoriai, būdingai pavaizduoja balandžio mėn. 30 d. per Lietuvos radijus pasigyrimas, kad „dramos studija per pastaruosius metus paruošė daug gabių aktorių mūsų teatrams. Vien pereitais metais išleido apie 300 scenos darbuotojų, kurie šiandien dirba Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir kitų miestų teatruose".

* * *

— Lietuvoje, grįžusiųjų vokiečių pasakojimais, pilna visokių pavargėlių ir elgetų. Valstybė visai nesirūpina invalidais. Daug matosi invalidų lietuvių, bet ypač daug tokių ateina iš Rusijos — rusų, kurie bastosi ir elgetauja — akli, luoši ir pan. Niekas jiems neparūpina protezų, kai kurie jų šliaužia žemė. Po pamaldų ir ypač per atlaidus prie bažnyčios pilna visokių elgetų — abipus durų stovi dvi eilės. Panevėžyje ypač daug buvo visokių „vagabundų" ir kišenvagių — rusų ir vietinių. Vokiečiai su jais maždaug toje pačioje vietoje gyveno. Tik 1949 m. žymi dalis tų valkatų kažkur dingo.

Į Rusija iš vokiečių pabėgėlių niekas nemėgino eit, nors siena nėra saugoma. Yra žinoma, kad rusai patys nieko neturi. Iš Rusijos atėjusieji elgetos daug pasakojo, koks vargas viešpatauja Rusijoje.

PAMALDOS

BRADFORD — birželio 7 d., 12,30 val.

NOTTINGHAM — birželio 14 d., 12,15 val.

MANSFIELD—birželio 21 d. 1 v.

LONDONAS

„BRITANIJOS LIETUVIS"

Šią savaitę, ryšium su vainikavimo švente, BL išėjo viena diena vėliau, kaip paprastai.

VAINIKAVIMO IŠKILMĖS LIETUVIŲ NAMUOSE

Jau birželio 2-sios dienos išvakarėse į Lietuvių Namus atvyko keliolika svečių iš provincijos, ju tarpe Dr. Gutauskas su ponia, p.p. Brazdžiai, stebėti karalienės vainikavimo iškilmių, transliuojamų naujai įruoštos televizijos. Antradienį nuo pat ryto susirinko londoniečiai Lietuvių Namuose, kur keletą valandų praleido prie televizijos aparato. Vakare įvyko bendras tos dienos proga pasilinksminimas.

COVENTRY

Coventrio VYTIES skyrius Humber viešbučio patalpose suruošė karalienės vainikavimo proga jaukų pobūvį, kuriame dalyvavo daugumas vietos lietuvių su svečiais. Šis skyrius suruošto vakaro pelną yra numatęs paskirti DBL S-gai

Liepos 4 d. coventriečiai ruošia specialų BL paremti pabūvį. Londono lietuvia kviečiami organizuoti ekskursiją į šio miesto lietuvių pasirodymą.

Coventriečių Londone viešnagės nuotraukos gautos tik šią savaitę, todel redakcija negalėjo į šį numerį ju įdėti.

NOTTINGHAMAS

Š. m. birželio 14 d. Nottinghamo skyrius, kartu su kitomis tautybėmis reniga liūdnos birželio 13—14 d. sukakties minėjimą ir antikomunistinę demonstraciją. Pradžia 12 val. 15 min. St. Patric bažnyčioje, 2, London Rd. Pamaldas už kenčiančius Sibire laikys ir minėjimui pritaikintą pamokslą pasakys kun. J. Kuzmickis.

Po pamaldų renkamės Regent Hall (Mansfield Rd. prieš Victorijos stotį). Salėje kalbės Dr. Anderson, anglas lankęsis Lietuvoje ir Latvijoje prieš antrą pasaulinį karą su diplomatine misija. Toliau seks eisena centrinėmis miesto gatvėmis. Vietos ir apylinkių lietuvius kviečiame kuo skaitlingiausiai dayvauti ir tuo įrodyti kad mums rūpi likusieji tėvynėje, kad kovojame dėl jos išlaisvinimo ir nepriklausomybės atstatymo.

Nottinghamo skyriaus Valdyba

BIRMINGHAMAS

Iš Birminghamo mums rašo:

„Rengiame Jonines. Kviečiame ir londoniškius. Pasisamdykite autobusą ir atvažiuokite! Visa Anglija ekskursuoja į Londoną, tegul Londonas pabando suruošti ekskursiją į provinciją".

Taigi vertėtų pabandyti. Joninės rengiamos birželio 20 d. Sako būsianti lietuviška gegužinė su laužu ir paparčio žiedo jieškojimu. Kaip ant Rambyno kalno, anais laikais.

REMKIME BALTŲ FEDERACIJĄ

Birmingham baltų komitetas ruošia Šv. Jono-trijų Baltijos tautų tradicinę šventę birželio mėn. 20 d. Darston Hall, Birmingham Rd. Meriden (pusiaukelėje Birmingham Coventry) Esant gražiam orui šventės programa vyks prie salės esančiam sode. Graži apylinkė, tinkanti, pagal lietuviškus papročius, paparčio žiedo jieškojimui... Bufetas su užkandžiais ir svaiginančiais gėralais vietoje. Gros puikus orkestras. Susisiekimas iš Birmingham ir Coventry Midland Rd. linijos autobusais. Po 11 val. kursuos specialus autobusas į Birminghamą iki 4 val. ryto.

Programa: tradiciniai papročiai prie laužo, dainos bei tautiniai šokiai. Iš lietuvių grupės solo dainuos ponia B. Valterienė.

Įėjimas 4 šil. Biletai jau parduodami DBLS Birminghamo skyriaus valdyboje, 91, Jakeman Rd., Cannon Hill, Birmingham 12.

Pradžia 18 val. Pabaiga 4 val. ryto.

* * *

Baltų susiartinimo ėventė gryname ore suteiks jum daug malonaus džiaugsmo ir ilgų prisiminimų. (Smulkiau žiūr. BL. Nr. 22. Remkime Baltų federaciją).

KOL REDAKTORIUS NESUSTABDE...

„ Net kilniausiam tikslui siekti negalime naudoti blogų priemonių". V. Akelaitis Br. L " Nr. 17 (296. „Bet visa tai yra tik nesamonių k ratinys, kuriuo nori suklaidinti šio laikraščio saitytojus"

A. Šukys „Br. L." Nr. 20 (299).

Jau kelintą kartą „Br L " puslapiuose skaitome pasisakymus apie L. Namų B-vės ir DBLS santykius. Vieni tų pasisakymų daugiau logiški, kiti mažiau, vieni šiek tiek pagrįsti, o kiti — iš piršto išlaužti. Rimtai ir šaltai išdėstė savo mintis p. Šalkauskas, truputį karščiau, bet labai logiškai p. J. Varanavičius.

P. A. Šukys, su didele energija įeidamas į besiginčijančių p. p. Varanavičiaus ir Akelaičio tarpą, suklydo. Tokią klaidą, užuot padėjęs p. V. jis jam pakenkė. Skaitytojas, kuris, sakysime, pražiopsojo sklandų ir planingą p. V-čiaus argumentavimą ir paskaitė tik p. Šukio, — numos ranka ir tuoj pat viską užmirš. Dabar, kada p. V-čius jo paties žodžiais iš diskusijų pasitraukė, o p. A. frontas dėl p. Šukio neplaningos atakos įgijo didesnių galimumų, skubu paremti p. Akelaitį.

Visa ta pesimistinė pažiūra į I. N. ir DBLS santykius primena man vieną seną anekdotą. Vienas labai griežtas ir priekabus policijos vadas prieina prie gatvėje patruliuojančio policininko: „Aha, rūkai tarnyboje!" „Nė, nerūkau, tamsta vade", skelia kulnais policininkas. „Vakar rūkei" — piktai rėkia vadas. „Nerūkiau, tamsta vade" — išbalęs neigia policininkas. „Ryt rūkysi! Penkios paros! Pranešk adjutantui"... Ir vadas nueina.

Taigi, ir mūsų namuose, kol kas niekas nevogė ir nespekuliavo, bet, girdi, gali ko gero pradėti. Reikia apsisaugoti. Žinoma, vogs, kur tau — lietuvis ir nevogs! Tai tokia, tur būt, tų pesimistinių verkšlenimų ir karingų rankomis mojavimų ir basomis, pasak p. V., trepsėjimų pagrindinė priežastis. Toks žvilgsnis į mūsų visuomeninės veiklos darbininkus, tokia, tikriau sakant, nuotaika jau yra atnešusi nemažos žąlos visuose mūsų visuomeninio gyvenimo baruose. Ir, aišku, dar daug žalos atneš ateity. Tas amžinas nepasitikėjimas vadovaujančiais, dirbančiais ir veikliaisiais yra, tur būt, vergijos laikų nuosėdos mūsų prigimtyse.

P. A Šukys iškelia mūsų sąjungos narių augštą kultūrą ir išsilavinimą, ką esą, įrodė 6 metų organizacijos veiklos praktika, ypatingai pasireiškusi suvažiavimuose. Girdi, 1500 tu kultūringųjų — tai ne „desėtkai" partinių savanaudžių ir biznierių.

Būtų tikslu, prieš pradedant verkti dėl vargšės sąjungos, apsuktos savanaudžių biznierių tinklais, įsitikinti ar sąjunga nori namų, ar nenori. Paskutiniam suvažiavime, kuriame buvo atstovaujama 1500, p. Šukio, kultūringų ir išsilavinusių narių, atstovai, slaptai balsuodami, pačiu demokratiškiausiu būdu, nutarė, kad DBLS ir L. namų B-vės santykiai yra tvarkoje.

Maža to, įrodymai savo pasitikėjimą L. Namų vadovybe, tie patys atstovai išsirinko į Centro Valdybą net du L. Namų direktorius — p. p. Baublį ir Bajoriną. Išrinko ir dar paplojo...

Gi paskutinis akcininkų suvažiavimas demonstruodamas savo meilę ir prisirišimą sąjungai, perrinko DBLS Centro valdybos pirmininką savo direktoriumi.

Suprantu, kaip sunku būti pralaimėjusios mažumos tarpe, tačiau reikia sukąsti dantis ir pakentėti. Jokiu būdu,tačiau, negalima kaltinti Centro Valdybą užtai, kad ji laikosi suvažiavimo direktyvų. Juk balsuojama buvo ne už p. Šalkausko ar p. Varanavičiaus planą, bet dėl pačios esmės: reikia pakeitimų, ar ne?

Ne! — atsakė Sąjungos narių atstovai.

Svarbiausias p. A. Šukio straipsnio argumentas yra jo pavyzdys, t.y. pasaka apie bičiulį, buvusi spaudos baliuje ir miegojusį minkštoje lovoje. Laimingu atsitikimu, greta p. Valterio ir dar dviejų tautiečių iš Birminghamo, tose lovose teko miegoti ir šio rašinio autoriui. Užtikrinu, kad nė vienas iš mūsų nežadėjo sąjungai spirti ir apie namų bei sąjungos santykius nekalbėjo. Kalbėta buvo apie akcininkus ir aukotojus, davusius pinigus, bet neėmusius akcijų. Prastai tariant, p. Šukys girdėjo, kad skambina, tik nežino, kurioje bažnyčioje. Be to, esu tikras, kad ne vienas iš tų keturių provincialų netiktų p. Šukio sukurtai „šimtakcininkų" kategorijai.

Niekur nebuvo aiškinama, kad DBLS bus tiek formalus ir tiek faktinas L. N. B-vės šeimininkas, kaip teigia p. Š. Žinoma, negalima ginčyti, nežinant ką p. Š. supranta žodžias „formalus ir faktinas". Tame pačiame straipsnyje jis krykštauja, esą p. Akėlaitis „priėjo išvados, kad B-vės turtas priklauso sąjungai ir ji yra vienintelė šeimininkė".

Rekomanduoju pasiskaityti 1949 m. gegužės 13 d. „Brit. L." Nr. 20 (93). Tame numeryje yra labai išsamus DBLS Centro Valdybos pranešimas „Namų reikalu". Jau ir tada, nors namų dar neturėjome, Namų B-vės numatomu metinių pajamų skiltyje, garbingoje vietoje buvo įrašyta: Iš DBLS nuoma už patalpas ...£200... Tas pranešimas buvo priimtas visuotiniame Sąjungos atstovų suvažiavime.

Visiškai pritariu p. Akelaičiui, kad tie Sąjungos nariai, kurie pirko daugiau kaip vieną akciją, daugiau prisidėjo prie namų įsigijimo. Jie verti pagarbos ir dėkingumo. „B. L." 1952 m., sausio mėn. 3 d. numeryje skaitome: „Baigiant susirinkimą, p. J. Senkus iškėlė stambiausio b-vės akcininko p. Pelecko nuopelnus namų kūrimo reikaluose — prisidedant savo akcijomis, entuziastingai organizuojant namų ir spaustuvės vajų jo vadovaujame DBLS skyriuje". Redakcija tame pat numeryje priduria: „Sunkiai dirbdamas žemės ūkyje, o vėliau plytinėje jis nupirko už 114 svarų Lietuvių Namų akcijų ir vienas pirmųjų steigiamos spaustuvės fondui paaukojo 5 svarus". Jis išvyko į Kanadą, — gal nė nežino, kad tas pačios Sąjungos nariai ėmė jį pravardžiuoti „šimtakcininku."

Vėl kitame B.L numeryje p. K. Barėnas giria Birminghamo ir Trelis kės skyrius už gausų akcijų pirkimą, toliau vėl p. M. Bajorinas į padangės kelia p. p. A. Dilkaus ir Brazdžionio nuopelnus, perkant ir platinant akcijas.

Esu tos nuomonės, kad visi tie, kurie buvo giriami tada, yra lygiai verti pagarbos ir šiandien.

P. A. Šukys praneša jau p. Varanavičiaus minėtą faktą, kad, esą į užjūrius išvykstą tautiečiai vartoja akcijas pakavimui savo turto. Sakyčiau — ekastravagiška, šiek tiek primena turtuolį, kuris doleriais cigarus užsidegdavo. Vienas mano kaimynas, išvykdamas į užjūrius pasiėmė akcijas su savimi: „Girdi, vietos neužima ir valgyti neprašo. Ką žinai — aiškino jis, gal kada Nepriklausomos Lietuvos bekonus šitos bendrovės laivai į Angliją gabens".

Prajuokino p. Šukį „gimnazistiška p. Akelaičio argumentacija". Noriu pasiūlyti tokią šelmišką — gimnazistišką išeitį iš susidarusios padėties. Jeigu jau susitarėme, kad D BLS nariai ir namų akcininkai (tie vienasvariai) yra tas pats, tai mažiausia vargo būtų šitip susitvarkyti: pakeiskime DBLS vardą į „ Lietuvių Namų Akcininkų Santarvę" ir atitnkamai išbraukykime įstatų knygelę, įrašydami — eksploatuoja Lietuvių Namus" pigiai perka ir brangiai parduoda svaiginančius gėralus" ir taip toliau.

P. A. Šukio žodžiais, „J. Varanavičius tvirtai kojas stato ant žemės, o V · Akelaitis vaikščioja debesų briaunomis."

Labai vaizdinga! Tokiu atveju p. A. Šukys visiškai kojomis žemės nesiekia, o kabo intrigų ir priekabių ieškojimo, nesveikame, tvankiame ore.

A. Pužauskas

IR VEL „ATZALYNAS"

Desėtkai repeticijų, tolimos artistų kelionės iš Todmordeno, Halifaxo, Keighley, Pudsey ir noras dar kartą lietuviška dvasia su savaisiais pagyventi suvedė vaidybos studijos „Atžalyno" artistus ir scenos mėgėjus antrą kartą į K. Binkio pjesės spektaklį Bradforde gegužės 23 d.

VEIKĖJAI. Antrą kartą scenoje veikėjai jautėsi, atrodo, daug jaukiau Kai kurie epizodai buvo tiesiog pasigėrėtini. Didelį šuolį į menišką tikrovę padarė S. Kazlauskas (Petras Keraitis), kurio vykęs dialogas su J. Rukšiu (Šiaučiuku) IV veiksme buvo tikrai giliai išgyventas. Tuodu abu jaunuoliai paėgė išeiti iš savo asmens nuotaikų ir pagyventi bedalių draugų gyvenimu.

Puikiai vaidino trejetukas — P. Daržinskas, Z. Duobaitė ir S. Ramanauskas. Žiūrovų džiaugsmui jie sukūrė atmintinus tipus, išstudijavę mokyt. Tijūuo ir Keraičių charakterius iki detalių.

Minėtam trejetukui nenusileido ir trys „kriaučiai" — tipingas J. Bernatavičius (Žiogas), kandus S. Liutkevičius (Juzė) ir gerširdis J. Marušević ius (Motiejus). Patriarchališko Žiogo tėviškumas, ekscentriko Juzės akiplėšiškumas ir nuosaikaus Motiejaus geraširdiškumas pynėsi į spalvingą liet. buities peizažą.

Pasitempė ir mokytojai. P. Janeliūnas (direktorius) — autoritetingas ir tėviškas pedagogas, S. Liutkevičius (inspektorius) — kandus ir griežtas, kaip senosios mokyklos atstovas, J. Bružinskas (psichologas) — psichologinio kataklizmo propaguotojas, A. Mačiulis (istorikas) — sausas ir schematiškas, B. Pivariūnienė (gamtininkė) — ideali ir pedagoginės sielos mokytoja, pagaliau J. Kubilius (fizikas), V. Rukšytė (geografė) ir kiti derinosi į pažiūrų ir temperamento atžvilgiais įvairią mokytojų tarybą.

Mokiniai buvo judrūs, linksmi, išdaigingi, nors žiūrovai juos kiek var žė: pertraukos metu jie nesijautė vieni ir stigo dar didesnio judrumo ir išdaigingumo. Vienas jų — Šura (A. Tačelauskas) — iš džiaugsmo net žodžio negalėjo ištarti V. v.), nors ir tai buvo mokykliškai įdomu ir originalu.

BALANSAS. Kaip pradžioje minėjau, „Atžalyno" vaidintojai rinkosi iš keturių pusių. Jų amžius ir patirtis įvairi. Pajėgumas ir artistiniai gabumai skirtingi. Daug valandų ir savaitgalių praleido rež. J. Čiegio priežiūroje, įvairių pakilimo ir nusiminimo momentu pergyveno.

O tačiau vaidybos studija savo tikslą pasiekė: įrodė, kad, turint gerų norų, net sunkiausiose sąlygose (repeticijos privačiame kambaryje !) galima daug ir gražiai padaryti. Antra vertus, studija net du kartus subūrė scenos entuziastus ir gyvenimo mizantropus į salę ir surengė jiems tikrą dvasinę puotą. Vieni tyliai sprendė savo vaikų auklėjimo problemas, kiti gyveno savo praeities atsiminimais, treti mintimis skrido į Lietuvos mokyklą.

„Atžalyno" pjesė paliko daugiau įspūdžių, negu talentingai parašyta knyga ar retoriškai išpyškinta paskaita. Vaizdai liko gyvi, idėjos šviežios ir savos, žodžiu — Bradfordo vaidybos teatras pasidarė nauja švento vė dabarties ūkanose.

O TOLIAU? Mačiau, kaip atsiduso vienas veikėjas: „Tai jau paskutinį kartą!..." Tikrai gaila, kad paskutinį: gaila, kad tos pjesės pastatymo neturėjo progos pamatyti kitų kolonijų lietuviai.

Vaidybos studija „Atžalynas" turėtu ilgai neilsėtis. Reiktų surasti naują veikalą — lietuviška, sava ir su ribotesniu veikėju skaičiumi, kad netrukus vėl pasirodytų Bradfordo scenoje ir pasišvaistytų po kitas lietuvių gyvenamas vietas.

J. Kuzmionis.

SPORTAS

LIETUVIŲ VASARIO 16 G—jos MOKSLEIVIŲ — KREPŠININKŲ PERGALĖS

Š.m. gegužės mėn. 18 d. 10 uniformuotų skautų dviračiais išvyko iš Diepholzo į Osnabrueką. Tai Lietuvių Vasario 16 Gimnazijos mokiniai — kreipšininkai. Juos revanšinėms krepšinio rungtynėms iškvietė Osnabruecko valstybinės berniukų gimnazijos vadovybė. Išmiegoję ir pasilsėję Osnabruecko Jugendherbergėje jie stojo kitą dieną rungtis gražioje vokiečių gimnazijos halėje. Halėje pilna žiūrovų — vokiečių mokytojų ir mokinių. Lietuvių pirmoji rinktinė nugali vokiečių pirmąją rinktinę pasekme 100—35 (50—10), o lietuvių antroji rinktinė nugali vokiečių antrąją rinktinę 46—24 (16—10). Atminčiai lietuviams įteikiama vokiečių gimnazijos vėliavėlė. Puikiai apie lietuvius — moksleivius atsiliepia vokiečių laikraštis „Rund um Osnabrueck", jiems nesigailima gražiausių komplimentų.

Š.m. gegužės mėn. 23 d. Hannoveryje rengiamas propagandinis krepšinio žaibo turnyras. Į turnyrą pakviestas ir Lietuvių Vasario 16 Gimnazijos krepšinio vienetas. Per pirmas rungynes mūsų jaunieji krepšininkai nugali simpatišką Hannoverio BC komandą rezultatu 42—14. Antras rungtynes tenka žaisti prieš Niedersachseno nugalėtoją „Marathon" Hannover. Tai kietas priešas, rungtynes pelnytai ir kartu gražiai laimimos 31—15 (20—8). Seka susitikimas su Turngemeinschaft Herford. Mūsų jaunieji sportininkai jau kiek pavargę ir be to taupo, kiek rungtynių eiga leidžia, jėgas finalinėm rungtynėm su turnyro favoritu VfL Berlin. Herfordo krepšininkai nugalimi 31—24 (14—14). Prasideda nekantriai laukiamos finalinės rungtynės — Lietuvių Vasario 16 Gimnazija — VfL Berlin. Abu vienetai gerai dengia, atsargiai žaisdami mėgina priešo silpnasias vietas. Pradžioje lietuviai veda, bet kėlinys baigiamas 9—8 vokiečių naudai. Antrame puslaikyje mokseiviai gražiais metimais iškovoja —taškų persvarą kurios iki pabaigos neišleidžia iš savo rankų ir rungtynes laimi 20—14 (8—9) rezultatu. Nugalėtojams įteikiama dovana vėliavėlė. Berliniečiai mūsiškiams atminčiai dovanoja mažą vėliavėlę su Berlyno lokiu ir labai kviečia būtinai atvykti į Berlyną.

V—is.

PS. Lietuvių Vasario 16 Gimnazijos pirmąją rinktinę sudarė — V. Brakauskas, V. Birieta, E. Polkis, P. Kazirskis ir L. Venclovas. Už antrąją rinktinę žaidė — V. Reitneris, V. Raišys, V. Kiaupa, V. Timpa ir A. Lingė.

Lietuvis boksininkas A. Šočikas Varšuvoje Europos bokso pirmenybėse iškovojo Europos meisterio vardą.

(iš „Bremer Nachrichten")

Lietuviai krepšininkai Grybauskas ir T. Gailius sekmingai žaidžia už prancūzų krepšinio komandą F. C. Mulhouse.

Bund Deutscher Pfadfinder (vokiečių skautai) Sykės Tuntas pakvietė PLSS „Aušros" Tunto skiltį į vasaros stovyklą. Minėtoje stovykloje dalyvaus taip pat švedų skautai.

BDP vadovybė davė Lietuvių Vasario 16 Gimnazijos PLSS „Aušros" Tunto „Margio" būrelio 6 skautams — vyčiams sutikimą vykti į 5-ią Rovermootą. Šiais metais Rovermootas įvyks Kanderstege, Šveicarijoje. Galvojama, kad Kanderstege bus per 5.000 skautų — vyčių ir mažiausiai 300 svečių—stovyklautojų, kurie neturės laiko šiaip Kanderstege dalyvauti pagal programą.

V—is.

V. RASTENIS

KAS GIRDETI LIETUVOS LAISVES KOMITETE NEW YORKE

Lietuvos Laisvės Komiteto (Committee for a Free Europe) pirmininkas ir nariai buvo susikvietę spaudos atstovus ir papasakojo jiems savo mintis bei darbus.

Dėl tarptautinės padėties pirmininkas V.Sidzikauskas pareiškė, kad būtų politiškai neapdairu būti tikriems, jog Didžiosios Valstybės vieną gražią dieną nesusės prie derybų stalo su Maskva. Taja galimybe rūpinamasi ir veikimo taktika tokiam atvejui esanti apsvarstyta, esančios padarytos atitinkamos sugestijos mūsų institucijoms.

Vadinamuose „einamuose reikaluose" žymiausiu įvykiu laikomas Atstovų Rūmo nario Kersteno pasiūlymas atlikti oficialią kvotą apie bolševikų įvykdytą klastą užimant Pabaltijo kraštus. Jeigu pasiūlymas bus priimtas ir kvota bus daroma, reiks pasitempti, kad būtų patiekti visi mūsų bylai reikalingi liudijimai. Tokios kvotos rezultatai turės didelės reikšmės Lietuvos reikalo propagandai, ypač Amerikos visuomenėje, kuri dar neperplačiausiai turi tikrą supratimą, kas iš tikrųjų su Pabaltijo kraštais 1940 metais atsitiko.

Jau yra parengta medžiaga spaudai apie bolševikų vykdomą genocidą visuose Pabaltijo kraštuose. Atiduota spaudai „The Baltic Revue" medžiaga. Tai bus visų trijų Pabaltijo tautų žurnalas aktualiems jų politikos klausimams kelti anglų kalba. Tuo yardu žurnalas anksčiau yra pasirodęs Švedijoje, o nepriklausomybės laikais buvo leidžiamas angliškai ir prancūziškai: jį Molotovas panaudojo, kaip priekaištą šiems kraštams, kaip „įrodymą", kad Lietuva, Latvija ir Estija sudarė sąjungą... Sovietams pulti!.

Dešimties Centro ir Rytų Europos tautų egzilai yra sudarę bendrą organizaciją vadinama CEEC (Central—East European Conference), kurios vykdomojo komiteto pirmininku šiuo metu yra lietuvių atstovas (V. Sidzikauskas). Jis taip pat yra ir to komiteto tarpininkas ryšiuose su amerikiečių Europos Laisvės Komitetu. Ši organizacija rengia bendrą memorandumą JAV prezidentui. Jis jau gal būtų buvęs įteiktas ir delegacija būtų buvusi priimta, jei ne vidujiniai nesusipratimai kai kurių tautybių tarpe (lenkų, vengrų, rumunų), kur sunku pasiekti, kad visų grupių reprezentantai sutiktų drauge pasirašyti tą patį memorandumą... Ilgai trunka, kol pavyksta (jei pavyksta) surasti kokią nors visiems priimtiną bendro žygio formą, apeinančią aplink vidujines nesantarmes.

Šios organizacijos ribose vyksta vadinami „antradienių sambūriai", kuriuose diskutuojami paskirų kraštų ūkiniai, kultūriniai ir politiniai klausimai. Jau ir visi pabaltiečiai turėjo progos tokiose diskusijose išdėstyti savo problemas.

Neužmirštamas ryšys su ukrainais ir gudais. Šie pastarieji mums, lietuviams, sudaro atskirą klausimą, nes kaikurios jų srovės pretenduoja į didelę Gudiją, su Vilnium, net kone iki Rumšiškių...

Lenkų paskiros grupės rodo noro dažniau susitikti su lietuviais ir atsargiai pačiupinėti nuotaikas, kaip būtų galima susikalbėti dėl ateities. Tačiau rimtai kalbėti ir su lenkais nėra su kuo, kadangi jie taip pat turi kone tris politinius centrus, vienas kito nepripažįstančius. Dėja, pas mus nedaug geriau: jei ne taip aštru, kaip pas lenkus, tai vistiek gerokai panašu...

Amerikiečių Europos Laisvės Komiteto paramos dėka Pabaltijo Laisvės Komtetų dispozicijoje New Yorke yra tam tikros patalpos, vadinamos Baltic Freedom House, kur renkasi ne tik patys komitetai, bet ir visa eilė kitų lietuvių, latvių bei estų organizacijų. Ši patalpa virto tikru Pabaltijo politinio ir kultūrinio judėjimo centru.

Birželio 13 d. visi New Yorko pabaltiečiai drauge rengia birželio įvykių minėjimą. Nusiskundžiama pastaruoju laiku vis pasireiškiančiu visuomenės pasyvumu tokių demonstracijų atžvilgiu. Iškeltas pasiūlymas jau dabar pradėti rengtis ateinančių metų panašioms demonstracijoms.

20 LAIMINGUJU

TURES ASMENISKA NAUDA, LIKUSIEJI PAREMS SAVO LAIKRASCIO SUNKIASIAS DIENAS, DALYVAUDAMI „BR. LIETUVIO" LOTERIJOJ.

PRASOME: NEGRAZINKITE BILETUS, BET SILINGUS!

REDAKCIJA

(atkelta iš psl. 1.)

rimo ir mano pavaldinių tarpe ir kitur.

Parlamentarizmą su savo kalbos laisve ir mažumų teisės gerbimu, įkvepimą plačios tolerancijos galvoti ir išsireikšti-visa tai mes laikome brangia mūsų gyvenimo būdo ir išreiškos dalimi.

* * *

Paskutiniaisiais šimtmečiais tas mūsų balsas buvo palaikomas ir skatinamas mūsų užjūrio tautų nepaprastais įnašais kalboje, literatūroje ir veikloje. Tai išreiškia gyvuosius principus, lygiai šventus Karūnai ir monarchijai, kaip daugeliui parlamentų ir tautų, ir aš meldžiuosi, kad visada taip būtų.

Aš prašau jus branginti tai ir įgyvendinti. Tada mes galėsime kartu taikoje žengti į ateitį, siekdami teisingumo ir laisvės visiems žmoniems.

Šiai dienai baigiantis, žinau, kad mano atmintyje ji liks ne tik kaip didinga ir graži škilmė, bet ir kaip jūsų lojalumo ir prisirišimo įkvėpimas. Visa širdmi dėkoju jums. Telaimina Dievas jus visus.

(atkelta iš psl. 1)

kavimų ir tinsta delnai nuo plojimų. Visi šaukia ir visi žino ir jaučia, kad svarbiausias momentas dar prieš akis. Pagaliau! Pagaliau tolumoje, atokiau nuo jau pražygiavusiųjų, pasirodo iš lėto važiuojanti karališkoji karieta, apsupta palydovų, traukiama 8 baltų žirgų. Ovacijos auga, tirštėja, tvinsta ir vienu metu viskas susilieja į audringą užėsį. Nebeiskiriami žodžiai, nei sakiniai. Mano kaimynės verkia iš susijaudinimo. Visų akys dabar nukreiptos į auksinį vežimą, iš kurio karališku mostu, lengvai, majestotiškai ranka moja Jos Didenybė Karalienė Elžbieta Antroji. Pasakiškas vėžimas iš lėto tolsta. Visų akys tebelydi jį ir visų balsai tebešaukia: TEGYVUOJA KARALIENĖ!

Niekas nesigaili išlaukęs jos čia 48 valandas, lietuje, šaltyje, akmens „patale". Kiekvienas tai padarė laisva valia, kiekvienas grįžtąs jautėsi išdidus ir laimingas, sakydamas: — „Aš mačiau Karalienę! Ji pravažiavo taip arti pro mane, kad net jos žiedą mačiau!..." Taip jis pasakoja dabar, taip jis pasakos ir savo anūkams.

Br. Debikonis

LIETUVIU DEMESIUI

PASIRUOŠIMAI BIRŽELIO ĮVYKIŲ MINĖJIMUI

Birželio mėn. viduri visame pasaulyje išblaškyti lietuviai susikaupę mini Lietuvos okupacijos ir masinio lietuvių trėmimo sukaktį. Šiemet šios abi sukaktys ruošiamos minėti kuo plačiausiu mastu, kad laisvajam pasauliui galėtume įtikinamiau priminti mūsų tautos tragediją, sovietų politikos klastingumą ir brutalumą okupuotuose kraštuose, o taip pat, kad pakartotinai iškeltume mūsų tautos politines aspiracijas.

Didžioje Britanijoje birželio įvykių minėjimą ruošia DBLS skyriai draugė su latvių ir estų oragnizacijomis. Kur įmanoma, kviečiami ir mums palankūs britai bei kitų tautybių atstovai. Minėjimų programos pritaikomos vietinėms sąlygoms.

DBLS centro valdyba, veikdama per Baltų Tarybą, ateina skyriams į pagalbą. Jos iniciatyva, yra atspaus dintos skrajutės, kurios bus skleidžiamos britų visuomenėje. Skyriai kviečiami kreiptis į centrą, nurodant, kiek tokių skrajučių reikia, ir jos bus tuojau išsiųstos.

Londone minėjimas įvyksta *birželio 14 d., sekmadienį, 7 val. vak. Denison House,* Vauxhall Bridge Road, S.W.11. (viena minutė nuo Victorios stoties). Mitinge kalbės buv. Didžiosios Britanijos ministeris Lietuvai T. H. Preston, Dr. C. A. Smith ir lietuvių, latvių ir estų atstovai. Bus priimtos atitinkamos rezoliucijos. Meninėje dalyje dalyvauja latvių choras.

Visi Londono ir apylinkių lietuviai kviečiami šiame mitinge kuo gausiausiai dalyvauti.

ĮSILEIS DAR 240.000 PABĖGĖLIŲ?

Vokiečių spauda gegužės 22 d. paskelbė amerikiečių žinių agentūros USIS žinią, kad 32 amerikiečių organizacijų atstovai pasisakė už Eisenhowerio pasiūlymą įst. projektą, kurio norima padėti pabėgėliams iš komunistų užimtų kraštų. Juo numatoma per ateinančius dvejus metus įsileisti dar 240.000 asmenų. Po bendros konferencijos atstovai pareikalavo, kad šis įst. projektas būtų nedelsiant priimtas. Vokiečių „Frankfurter Allgemeine" ta proga pažymi, kad tame skaičiuje 110.000 numatyta įsileisti iš Vak. Vokietijos, Austrijos ir vakarinių Berlyno sričių. Gautosiomis iš JAV žiniomis, rūpinamasi, kad pagal šį projektą galėtų JAV išvažiuoti ne tik atvykusieji po 1945 m. pabėgėliai, bet ir likusieji iš seniau tremtiniai. Tikimasi, kad tuo būdu pavyks dar porai tūkstančių mūsų tautiečių išvykti į JAV. Projektui pritarė visa eilė žymių amerikiečių. Jis gali būti priimtas šiemet vasarą. Atsakingų amerikiečių pareigūnų Vokietijoje pareiškimu, vokiečių pabėgėlių problemą spręsti tarptautiniu mastu numatoma jau nuo ateinančių metų.

El

LIETUVIAI IR VAINIKAVIMAS

Turimomis žiniomis, Karalienės Elžbietos II Vainikavimo proga Lietuvos Ministeris B. K. Balutis įteikė oficialų sveikinimo raštą, kuriuo pareiškė visos lietuvių tautos linkėjimus Jos Dienybei Karalienei Elžbiebei visai britų tautai.

Lietuvos Ministeris Londone sveikino ne tik savo vardu, bet, specialiai prašomas, taipgi Lietuvos Diplomatijos Šefo bei Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto vardu. Be to, specialiai buvo paminėtos taipgi lietuvių organizacijos Didžioje Britanijoje bei visame britų Commonwealthe.

Lietuvos Ministeris Londone B.K. Balutis, Pasiuntinybės Patarėjas V. Balickas su žmona ir Pasiuntinybės Attache P. Varkala su žmona buvo pakviesti ir dalyvavo Jos Didenybės Karalienės Elžbietos II Vainikavimo iškilmėse.

NUGALETAS EVERESTAS

BRITŲ EKSPEDICIJA ĮKOPĖ Į EVERESTO KALNĄ

Gegužės 29 d. britų ekspedicijos du nariai — naujazelandietis E. P. Hillary ir Napalio kalnų vadovas Tensingas įkope į Everesto kalno viršūnę (29.002 pedų augščio), įsmeigdami britų vėliavą. Jų vardai pereis istorijon, o brtų ekspedicija šį savo žygį ir laimėjimą paskyrė naujosios karalienės garbei, kaip dovana jos vainikavimo dienos proga.

Ekspedicijos vadovas pulk. John Hunt šį žygį pradėjo šių metų kovo mėn. 10 d. Ekspedicijoje dalyvavo 14 britų, 20 kitų tautų kalnų vadovų ir 362 ekspedicijos mantos nešikų.

Gegužės 29 d. ekspedicijos vadovas gavo trumpą pranešimą, apie įkopimą į kalno viršūnę. Tik po savaitės nuo tos dienos bus smulkūs duomenys apie šio kalno nugalėjimą, kur iki šiolei nėra buvęs žmogus. (Plačiau kitame numeryje).

Geneva. Šveicarų ekspedicijos dalyviai, kurie pernai nesėkmingai bandė nugalėti Everesta, jį nugalėjus britų ekspedicijos vadovui plk. Hunt pasiuntė sveikinimo telegramą.

Canterbury Arkivyskupas Pirmasis Pagerbia Naujai Vainikuotą Valdovę

AKTUALIAISIAIS POLITINIAIS REIKALAIS

Š. m. gegužės 11 d. Anglijos žemuosiuose rūmuose W Churchillis pasakė didelės reikšmės kalbą užsienio politikos reikalais, kuri sukėlė viso pasaulio susidomėjimą. Mus teliečia ypačiai toji kalbos dalis, kuria Churchillis kalba apie santykius su Sovietais.

Teigdamas, kad po Stalino mirties Sovietuose yra ivykęs neabejotinas nuotaikų pakitėjimas, Churchillis pasisako, jog klysta tie, kurie nori bandyti labai gilius ir svarius skirtingumus tarp Sovietų ir laisvojo pasaulio išspręsti vienu ypu, vienos kurios nors sutarties keliu.

Savo tolimesniuose išvedžiojimuose Churchillis perša naujo LOCARNO idėją. Kaip žinoma, 1925 m. LOCARNO sutartimi buvo garantuotas „status quo", pasižadant visoms susitariančioms valstybėms eiti į pagalbą tam, kieno būtų pažeistos teisės ir integralumas. Pripažindamas, kad dabar sąlygos yra iš esmės pakitusios, Churchillis, vis dėlto, reiškia nuomonę, jog pati LOCARNO idėja tiktų ir dabartiniams laikams, ypač santykiams tarp Vokietijos ir Sovietų sunormuoti. Sovietai turi teisę remtis Lenkija, kaip draugiška buferine valstybe. Churchillio nuomone, didžiųjų valstybių konferencija, kurioj uždaromis durimis dalyvautų tik pačios viršūnės, turėtų susirinkti nedelsdama ir jieškoti išeities.

Vertindami šią Churchillio kalbą, mes negalime prileisti minties, kad šis žymus valstybės vyras būtų pasirengęs paaukoti buvusias prieš II pasaulinį karą laisvas valstybes su daugiau kaip 100 milijonų žmonių Sovietų imperializmui. Jeigu jau karo metu buvo parodyta pakankamai atsparumo ir nepasiduota Stalino primygtiniams reikalavimams pripažinti Baltijos valstybių aneksiją, tai dabar sankcijonuoti aiškų agresijos aktą būtų didžiausias moralinis smūgis visam lasvojo pasaulio prestižui. Prieš II pasaulinį karą Chamberlanui vadovaujant Anglijos politikai, buvo tikėtasi, kad ryšium su Čekoslovakijos užėmimu Hitlerio kariuomenei įžygiavus, nuolaidomis aukojant draugiškų valstybių laisvę, bus išgelbėta taika. Deja, Muncheno kelias tik pagreitino II karą.

Mums atrodo, kad, atiduodant bolševikams sudoroti tautas, prieš jų norą patekusias II pasaulinio karo eigoj į negirdėtą vergiją Maskvai, būtų neabejotinai ne tik visos Europos bet ir Anglijos imperijos galo pradžia. Amerikos Jungtinių Valstybių prezidento Eisenhoverio neseniai išdėstytas kelias, reikalaujant, kad būtų bolševikų agresijos aukoms grąžinta laisvė, yra vienintelis teisingas kelias Rytų ir Vakarų santykiams išlyginti.

Mes pakartotinai kviečiame visą mūsų visuomenę imts žygių, kad viešoji laisvojo pasaulio opinija nebūtų suklaidinta ir nepasiduotų bolševikų kad ir labai suktiems įtaigojimams nuslėpti savo tikruosius tikslus suskaldant ir užmigdant Vakarų demokratijų budrumą.

Churchillis, baigdamas savo kalbą, pasisako, kad jokiu atveju negali būti sumažintos pastangos ginkluotis. Ir mums atrodo, kad tai vienintelis vykęs atsakymas į visus bolševikų bandymus sukiršinti laisvąjį pasaulį.

Ne Maskvos žodžiai, bet darbai turi lemti visą santykių raidą su Sovietais. Mes su ypatingu pabrėžimu turime visur skelbti, kad be laisvės ir nepriklausomybės grąžinimo mūsų tautai ir visoms kitoms bolševikų pavergtoms valstybėms negali būti nei taikos, nei saugumo, nei ramybės.

URT.

DULLES SVEIKINA BENDRADARBIAVIMĄ TARP JAV IR GRAIKIJOS

Lankydamasis Atėnuose JAV užsienių reikalų ministeris Dulles priminė, kad sunkiu Graikijai metu JAV padėjo jai kovoti prieš raudonuosius partizanus.

Dabar abu kraštai, kaip ginklo draugai, kovoja Korėjoje šalia vienas antro po JTO vėliava.

JAV labai vertina ryšius tarp abėjų kraštų, nes Graikija yra demokratijos gimtinė.

INFORMACIJOS TARNYBOS SVEIKINIMAS „BRITANIJOS LIETUVIO" REDAKCIJAI

Didžiai Gerbiamas P. Redaktoriau,

„Britanijos Lietuviui", išleidusiam jubiliejinį 300-tąjį numerį, linkime ir toliau skleisti lietuvišką laisvą žodį ir dar sėkmingiau ginti pavergtosios Tėvynės reikalus su visos Europos lietuviais. Lietuva bus gyva, kol bus nors vienas dėl jos laisvės kovojąs lietuvis.

Su tikra pagarba
M. Gelžinis
Informacijos Tarnybos Vadytojas

IR JIE „ŠVENTĖ"...

Kai karūnacijos išvakarėse Londone žmonės rinkosi sekančios dienos iškilmių stebėti, laikraščiai jau pardavinėjo savo rytdienos laidas. Daugelis specialias vainikavimo laidas. Visi jie sutartinai sveikino savo jauną karalienę, linkėdami jai ilgo karaliavimo.

Išleido tokią laidą ir komunistinis „Daily Worker". Tik vietoje linkėjimų karalienei užsirašė „šauną" šūkį „Tegyvuoja liaudis". Pačių anglų reikalas nustatyti ar toks elgesys neįžeidžia jų tautinių jausmų ir jų karalienės. Mūsų, tačiau, pareiga pareikšti, kad tai įžeidžia žmogų. Tie, kurie savo klastinga doktrina ir dar klastingesniu ir brutalesniu jos įgyvendinimu praktikoje, nužmogino žmogų žemiau gyvulio, kurie sutepė savo rankas nekaltų žmonių kankinimu ir persekiojimu, kurie vykdo žiaurią visų laikų imperijalizmą, nesidrovi net tokios iškilmės proga skelbti klastą. Tie kurie savo veikla smeigia durklą į nugarą savo liaudžias, kalba apie liaudį.

O gal „Daily Worker" negavo laiku reikalingų instrukcijų ir nežinojo, kad tuo metu Maskvoje Molotovas gėrė šampaną į karalienės sveikatą, o Malikas iš garbingos vietos sekė jos iškilmingą eiseną?

Mes dėl komunistų klastos netekę laisvės, smerkiame jų akiplėšiškumą ir džiaugdamėsi karalienei žodžiais, kuriais ji skatina savo pavaldinius „siekti teisingumo ir Laisvės visiem žmonėm" reiškiame jai savo lojalumą, tikėdamiesi, kad jai karaliaujant nušvis laisvė is mūsų tautai.

New Yorkas. Atomo šnipams, Rosenbergams, mirties bausmei įvykdyti diena jau galutinai nustatyta. Jie už nusikalstamus valstybei darbus mirs elektros kėdeje š.m. birželio 18 d.

* * *

Berlynas. Gegužės mėnesio bėgyje iš rytinės Vokietijos įvakarus pabėgo 40.000 žmonių. 42.000 pabėgėlių lėktuvais buvo išgabenta į vakarų Vokietijos vietas. Tačiau dar apie 30.000 pabėgėlių laukia transporto. Nuo šiu metų pradžios į vakarus pabėgo 1500 rytų Vokietijos policijos pareigūnų.

* * *

Londonas. Britų Everesto ekspediciją taip pat sveikino Jungtinės Karalijos štabų viršininkai.

Š. m. birželio mėn. 7 d. Manchesteryje Sisters of Notre Dame kolyčioje, tuojau po pamaldų, Manchesterio Apygardos Valdyba rengia Gedulo Dienų birželio 14—15 d. Minėjimą.

DBLS Manchesterio Apygardos Valdyba

Latvių jaunimo sąjunga Londone (FLPK) suorganizavo R.A. Strazdinš grafikos ir aliejaus tapybos darbų parodą.

„MŪSŲ EROS LIUDININKAS"

Paroda bus atidara birželio 13—14 ir 20—21 (šeštadieniais ir sekmadieniais) latvių meno salono patalpose 5, Sloane Gardens S.W.1. (Artimiausia stotis Sloane Square) nuo 10 iki 21 val.

Įėjimas 6 d.

Linksmai ir pigiai atostogas praleisite gražiame pajūryje, BLACKPOOLYJE

Rašyti: Mrs.D.Morgan, 62,Holmfield Road, Blackpool, N.S.

Mašinų fabrikui (lieivkla ir montavimas) vakarų Anglijoje reikalingi darbininkai.

Nevedusiems galima gyventi stovykloje.

Kreiptis (angliškai)
Employment Dept.
R. A. Lister and Co. Ltd.
Dursley, Glos.

SUMANUMAS RANDA VAISTŲ UŽSISPYRIMUI...

Britanijos LIETUVIS
EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

THE LITHUANIAN WEEKLY
Leidžia — DBLS Centro Valdyba su Europos Lietuvių Bendruomenėmis, kurias atstovauja: Pr. Zundė — Vokietija, J. Masiulis — Prancūzija, J. Dėdinas — Belgija, A. Paulaitis — Šveicarija, J. Lingis — Švedija, S. Lozoraitis (jun) — Italija, A. Galkus — Olandija, Č. Šliašinskas — Danija ir A.Gliornertas — Austrija.

Red. **Br. Daunoras.** Redakcijos ir Administracijos adresas: 43, Holland Park, London, W.11 Telf. PARk 9699.
Redakcija raštus taiso ir trumpina savo nuožiūra.
Prenumeratos kaina: metams — 35 šl. 6 mėn. — 20 šl. 3 mėn. — 12 šl.
Užsienyje metams — 6 doleriai.
Skelbimai: spaudos eilutė arba jos vieta — 1 šl.
Adreso pakeitimas — 1 šl. Paskiras numeris — 1 šl.
Spausdina NIDOS spaustuvė, 3, Southern Row, W.10.

Printed by NIDA Press, 3 Southern Row, London, W.10.